

ת"פ 26821/12/20 - מדינת ישראל נגד י"ב

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 26821-12-20 מדינת ישראל נ' י"ב (עציר)

3.11.2022

לפני כבוד השופטת תמר בר-אשר

מדינת ישראל

המאשימה

נגד

י"ב (עציר)

הנאשם

באת-כוח המאשימה: עו"ד עפרי מלצר (פרקליטות מחוז ירושלים (פלילי))

באת-כוח הנאשם: עו"ד סאני שייקיס

גזר דין

על-פי הכרעת הדין מיום 2.12.2021, הנאשם, יליד 2000 (כבן 20 במועד העבירות וכיום כבן 22), הורשע בהתאם להודאתו במסגרת הסדר טיעון בעבירות הבאות: **שלוש עבירות הצתה בנסיבות מחמירות**, לפי סעיף 448 סיפה בחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן - **חוק העונשין** או **החוק**); **שתי עבירות ניסיון הצתה**, לפי סעיפים 448 סיפה ו-25 בחוק; **עבירת הצתה**, לפי סעיף 448 רישא; **שתי עבירות הפרת צו פיקוח**, לפי סעיף 22(א) בחוק הגנה על הציבור מפני ביצוע עבירות מין, תשס"ו-2006 (להלן - **חוק הגנה על הציבור**); **עבירת הפרעה לשוטרי**, לפי סעיף 275 בחוק.

א. גזר הדין - כללי

2. הנאשם הודה במסגרת הסדר טיעון בשורה של מעשי הצתות חמורות שהסבו נזקים בהיקפים עצומים וכאמור, הורשע על-פי הודאתו. כפי שעוד יובהר בהמשך הדברים, הסדר הטיעון לא כלל הסכמה בעניין העונש, אך כלל מספר הסכמות דיוניות ואחרות.

הנושא העיקרי העומד במוקד גזר הדין נעוץ באבחנתו הנפשית של הנאשם, כפי שנקבעה בחוות דעתו של ד"ר סרגיי רסקין מטעם הפסיכיאטר המחוזי (להלן גם - **ד"ר רסקין**) מיום 16.12.2020, אשר נערכה לאחר בדיקת הנאשם במסגרת אשפוזו למטרת הסתכלות (מיום 9.12.2020 עד 13.12.2020) ואשר הוגשה במסגרת הליך המעצר. כאמור בה, הנאשם נמצא כשיר לעמוד לדין וכן נקבע כי היה אחראי למעשיו במועד העבירות. כך נקבע בעניין האבחנה:

"לא נצפו סימנים פסיכוטניים, ללא סימנים של הפרעה אפקטיבית, ללא פגיעה בביקורת המציאות. במהלך הבדיקות הגענו למסקנה שהנ"ל אינו סובל ממחלת נפש הפוגעת בשיפוטו

עמוד 1

ובביקורת המציאות.

להערכתנו בבדיקות בלטו סימנים של פירומניה (PYROMANIA) השייכת לקבוצה של Disruptive Impulse Control and Conduct Disorders]הפרעה בשליטה בדחפים והפרעת התנהגות], הפרעת אישיות אנטי סוציאלית ושימוש לרעה בחומרים פסיכו-אקטיביים.

לדעתנו, המעשים של ההצתות המיוחסים לנ"ל ע"פ כתבי אישום הם על רקע הפרעת אישיות אנטי סוציאלית ופירומניה. המעשים הם לא תוצאות של דחף לא בר שליטה. מדובר במעשים מתוכננים ללא חרטה, ללא אמפתיה כלפי הקורבנות" (האמור בסוגריים מרובעים אינו במקור).

בהתאם למוסכם במסגרת הסדר הטיעון, הנושא העיקרי שעמד במוקד טענות הצדדים לעונש היה השאלה אם מתקיימת בנאשם "הקרבה לסייג לאחריות פלילית". בעניין זה אף הוגשה חוות דעתו של הפסיכיאטר ד"ר יהודה ברוך מטעם ההגנה (להלן גם - ד"ר ברוך או מומחה ההגנה) ושני המומחים נחקרו על חוות דעתם.

ב. עובדות כתב האישום המתוקן

3. בהתאם לצו פיקוח שניתן ביום 17.11.2019 במסגרת הליך פיקוח עברייני מין הנדון בבית משפט השלום לנוער בירושלים (פע"מ 15827-11-19), הוטלו על הנאשם הגבלות ובין השאר, נאסרה עליו צריכת אלכוהול (להלן - צו הפיקוח). בניגוד לצו זה, שתה הנאשם ביום 24.11.2020 אלכוהול ובשעות הלילה החליט לבצע הצתות. לשם כך הצטייד בג'ל אלכוהולי (להלן - אלכוהול), במצית טורבו ובמכשיר קשר שבאמצעותו הוא יכול היה לשמוע דיווחים של כוחות ההצלה והרפואה.

בשעה 03:00 לפנות בוקר נסע הנאשם על אופניו אל רחוב הרב סורוצקין (בשכונת אונסדורף) בירושלים, נכנס אל החניון במפלס התחתון המצוי מתחת למתחם שבו חמישה בניינים ברחוב הרב סורוצקין 29, 31, 33 ו-35 שבו גרות כמאה ועשרים משפחות. הנאשם אסף בחניון חפצים שמצא במקום ובהם מזרון דק, מזוודה וקרש. הוא הניח אותם זה על גבי זה, הכניס נייר טואלט אל המזוודה, הניח אותה בין שני מחסנים ומעליהם הניח קרש. לאחר מכן הצית הנאשם את נייר הטואלט ויידא שהאש אווזת בכל החפצים ויצא עם אופניו מהחניון.

כתוצאה ממעשיו המתוארים של הנאשם פרצה שרפה שהתלקחה באזור המחסנים. כוחות כיבוי רבים הגיעו אל המקום ובמשך שעות ארוכות פעלו לחילוץ משפחות וילדים מתוך השריפה.

כתוצאה מהשרפה המתוארת נגרמו הנזקים הבאים: נזקי חום שגרמו לאובדן מסה לעמודי הבטון התומכים בתקרת החניון בחלקו המזרחי; לבניינים נגרמו נזקים כבדים; שניים-עשר כלי רכב שחנו בחניון נשרפו כליל; לחמישים ושלוש משפחות נגרמו נזקים כבדים בדירותיהם; המתחם נותק מחשמל במשך מספר ימים ובשלושים ושלוש דירות הניתוק מהחשמל נמשך יותר משבוע; שתיים-עשרה דירות ניזוקו באופן קשה, שהצריך שיפוץ נרחב; אחת-עשרה משפחות נאלצו לעזוב את דירותיהן ולשהות תקופה במלון ועוד חמש-עשרה משפחות נאלצו לעזוב את דירותיהן למשך תקופה עד

השלמת שיפוצן; רבים מדיירי הבניין נקלעו למצוקה נפשית ונזקקו לטיפול בטרומה שחוו.

למרות הצתת החפצים המתוארת, הנאשם עזב את המקום בלי שהזעיק את כוחות הכיבוי וההצלה. הוא נסע אל ביתו, בעודו מבחין בעשן שיצא מהבניינים. כעבור מספר דקות ולאחר שהגיע אל ביתו, הבחין הנאשם כי במכשיר הקשר שהיה ברשותו התקבלו דיווחים וקריאות לכוחות הכיבוי וההצלה בעניין השריפה שגרם לה והוא אף ראה את כוחות הכיבוי וההצלה מגיעים אל מקום השריפה.

4. ביום 26.11.2020 שוב שטה הנאשם אלכוהול בניגוד לצו הפיקוח ובשעת הערב שוב החליט לבצע הצתות. לשם כך שוב יצא הנאשם מביתו על אופניו, מצויד במכשיר הקשר ובמצית הטורבו. בשעה 21:30 הגיע הנאשם אל חדר המדרגות בבניין ברחוב הרב סורוצקין 9 ובאמצעות מצית הטורבו ומעט אלכוהול ניסה להצית את ארון החשמל המרכזי המצוי בקומה הראשונה בבניין. לאחר שנוכח כי ארון החשמל אינו מתלקח, לקח הנאשם כרך של תלמוד בבלי שמצא במקום, הניח אותו בתוך ארון החשמל, הצית אותו ויצא מהבניין.

כתוצאה ממעשיו המתוארים של הנאשם, התלקחה שרפה בחדר המדרגות ונגרמו נזקים מעל ארון החשמל ונזקי פיה בחלל חדר המדרגות. צוות כיבוי אש הגיע אל המקום, השתלט על השרפה וכיבה אותה. הנאשם נותר באזור ברחוב הרב סורוצקין ובשלב מסוים הגיע אל מקום השרפה, צילם תמונות והפיץ אותן בקבוצה של יישומן הוואטסאפ המכונה "במת החדשות" (להלן - "במת החדשות"), שבה מתפרסמים דיווחים וידיעות חדשותיות.

5. כשעתיים לאחר האירוע האמור, נסע הנאשם באמצעות אופניו אל רחוב הרב גרוסברג בירושלים, שם הבחין באוטובוס השייך לחברת "מטיילי שפיר" שחנה במקום. לאחר שהבחין כי האוטובוס ריק מאדם, הוא נטל עיתונים, הצית אותם וניסה להחדיר את הנייר הבוהק אל תוך המנוע בחלקו האחורי של האוטובוס. הנאשם עשה כן מספר פעמים, אך לא הצליח להצית את האוטובוס. משנוכח כי אינו מצליח בכך, הפסיק את ניסיונותיו ופנה לחפש חפצים אשר יסייעו לו בהבערת האוטובוס. הוא הלך אל פח אשפה ברחוב סמוך, שלף מתוכו קרטון וניסה להשתמש בו להצתת האוטובוס. הקרטון היה לח ולכן לא נדלק, כך שאף ניסיון זה לא הצליח. למרות זאת, הנאשם המשיך בניסיונותיו להצתת האוטובוס. לשם כך הביא מרחוב סמוך מזוודה שבה היו ספרי קודש, הניח אותה מתחת לאוטובוס בעודה פתוחה ובאמצעות מצית הטורבו הצית את הספרים. האש אחזה בספרים וגרמה לשרפה ולהתלקחות החלק האחורי והצד הימני אחורי של האוטובוס. כתוצאה מכך נגרמו נזקי עשן ופיח לחלל האוטובוס וחלקו האחורי, לרבות המנוע, נשרפו.

הנאשם הזעיק כוחות כיבוי והצלה וצוות כיבוי שהגיע אל המקום הצליח להשתלט על האש ולמנוע את שריפת האוטובוס כליל. בזמן הגעת כוחות הכיבוי וההצלה, נותר הנאשם עם אופניו במקום, צפה בניסיונות הכיבוי, צילם תמונות ופרסם אותן ב"במת התקשורת".

6. באותו לילה בשעה 00:30, נסע הנאשם על אופניו אל בניין מגורים ברחוב עלי הכהן 33. הנאשם שפך אלכוהול על עגלת תינוקות שהייתה בחדר המדרגות בבניין, הניח דפי עיתון שמצא בקרבת מקום בארון חשמל והצית אותם. אחד מדיירי הבניין חש בריח שריפה, יצא מביתו אל חדר המדרגות והבחין בעיתון הבוהק בארון החשמל, שפך

עליו מים וכיבה את האש ובכך מנע מהאש להתלקח בארון החשמל ובעגלת התינוקות.

7. כעבור זמן קצר, נכנס הנאשם אל בניין נוסף ברחוב יוסף זיו ושם הוא מצא בחדר המדרגות בקבוק אלכוה'ל ונייר. הנאשם שכך על הנייר מעט אלכוה'ל, הניח אותו בארון השירות המצוי בחדר המדרגות והצית אותו. הנייר לא התלקח ובכך נמנעה הצתת הארון ואף נמנע נזק.

8. בשעה 00:40 נסע הנאשם עם אופניו אל רחוב יוסף זיו 8 ובעת שעמד סמוך לחניון הבניין, הבחין באדם שהשליך קרטונים לפח אשפה. הנאשם אסף את הקרטונים שהושלכו, שפך אלכוה'ל על צבר סכך שהיה במקום ועל שני זוגות אופניים שהיו בפינת חדר המדרגות והצית אותם. לאחר מכן לקח את אחד הקרטונים, הניח אותו מתחת לרכב שחנה בכניסה לבניין, שפך עליו מעט אלכוה'ל והצית את הקרטון מתוך כוונה להצית את הרכב. כתוצאה מכך התלקחה שריפה באזור גרם המדרגות של הבניין. לאזור זה ולאזור הכניסה לבניין נגרמו נזקי שריפה ופיח ושני זוגות האופניים נשרפו. כוחות כיבוי שהגיעו אל המקום הצליחו להשתלט על האש ולמנוע את התפשטותה אל דירות המגורים בבניין.

9. תושבים שהיו במקום סמוך למקום השריפה המתואר, ראו את הנאשם מסתובב סמוך לזירות ההצתות באופן מעורר חשד ודיווחו על כך לכוחות המשטרה שפעלו במקום. אחד התושבים אף דיווח למשטרה על כך שראה את הנאשם מצית קרטון במקום סמוך. השוטרים שהיו במקום ניסו לעכב את הנאשם, אך הוא התנגד למעצר ובעת שניסו לערוך חיפוש על גופו של הנאשם, הוא בעט בהם וניסה לנשוך אותם ולהכותם.

ג. הסדר הטיעון ועיקרי ההליכים בעקבותיו

10. בדיון מיום 2.12.2021 הוגשו הודעת הצדדים על הסדר הטיעון וכתב האישום המתוקן, הנאשם הודה בעובדותיו וניתנה הכרעת הדין.

11. הסדר הטיעון כלל הסכמה שלפיה הנאשם יודה בעובדות כתב האישום המותקן, יורשע על-פי הודאתו ויוגש תסקיר לעונש מטעם שירות המבחן. הסדר הטיעון לא כלל הסכמה בעניין העונש, אך כלל מספר הסכמות בעניין טענות הצדדים לעונש כלהלן.

במסגרת ראיותיה של המאשימה לעונש, יוגש מסמך מעיריית ירושלים. כמו כן, המאשימה תעתור לקביעת מתחם עונש הולם בין 3.5 ל-7 שנים בעניין האירוע מליל 24.11.2020 ולמתחם עונש הולם בין 4 ל-8 שנים מאסר בעניין האירועים מליל 26.11.2020.

בעניין האירוע מיום 24.11.2020, תהיה ההגנה רשאית לטעון כי מעת שהנאשם הבחין שהוזמנו כוחות הצלה אל המקום, הוא לא הזמין אותם בעצמו וכי המאשימה לא תסתור זאת. כן הוסכם כי ההגנה רשאית לטעון כי מתקיימת בנאשם הקרבה לסייג האחריות הפלילית על-פי סעיף 40ט(א)(9) בחוק העונשין וכן לטעון כי מתקיימות הנסיבות

הקבועות בסעיף 40ט(א)(6) ו-(7) בחוק.

בנוסף לכך הוסכם, כי המאשימה תגיש את חוות דעתו של הפסיכיאטר המחוזי (חוות דעתו של ד"ר רסקין מיום 16.12.2000, אשר הוגשה במסגרת הליכי המעצר), ההגנה תגיש חוות דעת פסיכיאטר מטעמה וכי שני הצדדים יהיו רשאים לחקור את הפסיכיאטרים על חוות דעתם.

12. לאחר מתן הכרעת הדין הודיעה באת-כוח הנאשם כי היא מוותרת על הגשת תסקיר לעונש מטעם שירות המבחן וכי תכלול בראיותיה של ההגנה את תסקיר המעצר, רק לצורך נתוני האישיים של הנאשם. נושא התסקיר לעונש יידון בנפרד בהמשך הדברים.

בהתאם לכך נקבעו מועדים להגשת ראיותיה של ההגנה ולהגשת חוות דעת הפסיכיאטר מטעמה וכן נקבע מועד לשיבת הטיעונים לעונש, שמאז נדחה מספר פעמים.

13. ביום 5.12.2021 הוגשו ראיותיה של ההגנה לעונש וכן חוות דעתו של ד"ר ברוך. לאחר מספר בקשות של הצדדים לשינויים במועד ישיבת הטיעונים לעונש (שמלכתחילה נקבעה לחודש ינואר 2022), התקיימה ביום 24.3.2022 תזכורת במעמד באות-כוח הצדדים. בדיון זה התקבלה הצעת בית המשפט לבקש מד"ר רסקין, מטעם הפסיכיאטר המחוזי, להגיש השלמה לחוות דעתו, שתכלול את עמדתו בעניין חוות דעת מומחה ההגנה וזו אמנם הוגשה ביום 28.4.2022.

14. ביום 20.7.2022 נחקרו שני המומחים ולאחר מכן נשמעו טענות באות-כוח הצדדים לעונש.

ד. הראיות לעונש

15. הראיות לעונש מטעם המאשימה: עוד קודם לשיבת הטיעונים לעונש וכאמור, הוגשו **חוות דעתו של ד"ר רסקין** (מיום 16.12.2020) ו**חוות דעתו המשלימה** (מיום 19.4.2022).

בישיבת הטיעונים לעונש הוגשו הראיות הבאות:

1/ ת - רישום פלילי של הנאשם: הרשעה משנת 2019 בבית משפט השלום לנוער בירושלים, בשתי עבירות מעשה מגונה בנסיבות מחמירות בקטינה שטרם מלאו לה 14 ובעבירת מעשה סדום בקטין שטרם מלאו לו 14. הושתו עליו שנת מאסר בפועל, מאסר מותנה ופיצוי לנפגע בסך 5,000 ₪.

2/ ת - מכתבה של הגב' תרזה בלזם, מנהלת המחלקה לשירותים חברתיים בלשכת שכונות רוממה והקריות

ירושלים, מיום 9.12.2020: במכתב זה תוארו נזקיהם של הדיירים במתחם הבניינים ברחוב הרב סורוצקין שבו הייתה השריפה בליל 24.11.2020, כמפורט בעובדות כתב האישום. מעבר לאמור שם נאמר במכתב כי נגרמו נזקים לתשתיות החשמל, הגז, המים וקווי הטלפון, כי אף עיריית ירושלים סיעה למשפחות בניקיון החיצוני של הבתים ובניקיון חדרי המדרגות, באספקת חשמל ועוד, אך אף הדיירים נדרשו להוצאות רבות וכבדות לשם תיקון הנזקים ולשיפוץ הדירות שניזוקו.

ת/3 - מכתב של אחת הדיירות שביתה נשרף בהצתה במתחם ברחוב הרב סורוצקין: במכתב מתוארים הנזקים הכבדים שנגרמו לרכוש. כאמור שם, במשך כחודשיים נאלצה המשפחה לגור מחוץ לביתה. עלות תיקון הנזקים היה מעל סך 100,000 ₪. אמנם הביטוח כיסה את נזקי המבנה, אך לא את נזקי התכולה, שכללו שרפת הבגדים, ספרים, כלים ועוד, שמוערך בסך כ-15,000 ₪.

16. **הראיות לעונש מטעם ההגנה: חוות דעתו של מומחה ההגנה, ד"ר ברוך (מיום 30.9.2021).**

ראיות נוספות: **א' - אישור נכות מהמוסד לביטוח לאומי,** שלפיה נקבעה לנאשם נכות זמנית בשיעור 50%, עד יום 31.3.2022, בשל הפרעת התנהגות (לא הוגש עדכון נוסף); **ב' - סיכום ועדה פסיכיאטרית,** שקבעה כאמור; **ג' - חוות דעת עובדת סוציאלית,** ד"ר גילי תמיר, אשר הוגשה במסגרת הליך המעצר בקשר לבחינת אפשרויות של חלופות מעצר; **ד' - סיכום ביקורים במרפאת בריאות הנפש,** אצל רופאה פסיכיאטרית ואצל רכז בריאות הנפש, בשנים שקדמו לעבירות; **ה'-ח' - תסקירי המעצר מהתאריכים הבאים:** 1.3.2021, 23.6.2021, 15.7.2021, 16.8.2021.

מסמכים מתיקו הרפואי של הנאשם בשב"ס - נ/1 (הוגש בישיבת הטיעונים לעונש).

ה. **נושא אי הגשת תסקיר לעונש מטעם שירות המבחן**

רקע

17. סעיף 38 בחוק העונשין, שכותרתו "**תסקיר חובה**", קובע בס"ק (א) את הכלל שלפיו "**לא יטיל בית המשפט עונש מאסר, שלא על תנאי, אלא לאחר קבלת תסקיר לפי סעיף 37**". עם זאת, ס"ק (ב) הסמיך את שר המשפטים לסייג חובה זו "**לפי סוגי בתי משפט, לפי עבירות, לפי גיל הנאשמים או לפי כל סיווג אחר**". בהתאם לכך נקבעה אכרזת דרכי ענישה (תסקיר של קצין מבחן), התשכ"ד-1964 (להלן - **אכרזת דרכי ענישה**), המצמצמת את המקרים שבהם עריכת תסקיר לעונש היא בגדר חובה. אחד מאותם מקרים הוא אם במועד העבירה כבר מלאו לנאשם 21 (סעיף 1) באכרזת דרכי ענישה). בהתאם לכך, סעיף 38(א) חל אם טרם מלאו לנאשם 21.

18. בכתב האישום נכתב בטעות, כי הנאשם יליד 27.11.2000. מאחר שהעבירות נעברו סמוך למועד יום הולדתו על-פי כתב האישום (בליל 24.11.2020 ובליל 26.11.2020), הניחה באת-כוח הנאשם, בטעות, כי העבירות נעברו

סמוך ממש להגעתו לגיל 21. בהתאם לכך הודיעה במועד מתן הכרעת הדין, כי אף שבמובן הטכני חלה חובת הגשת תסקיר לעונש, ההגנה **מוותרת** על הגשתו, בין השאר גם בהיעדר כל היתכנות להליך שיקומי בעניין הנאשם ובשל כוונתה להסתמך על חוות דעת הפסיכיאטרים ועל מידע נוסף ובכלל זה נתוני האישיים כפי שהובאו בתסקירי המעצר (להלן גם - **תסקיר המעצר**).

באת-כוח המאשימה לא נקטה עמדה בעניין ויתור הנאשם על הגשת תסקיר לעונש. עם זאת, לנוכח הוראת סעיף 21א(א) בחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן - **חוק המעצרים**), שלפיה "**תסקיר מעצר לא ישמש תסקיר קצין מבחן לעניין העונש**", הודיעה על התנגדותה להסתמכות על תסקירי המעצר.

בהחלטה ממועד מתן הכרעת הדין נקבע כי מהטעמים שעליהם עמדה באת-כוח הנאשם וכדי להימנע מדחייה ממושכת של מועד ישיבת הטיעונים לעונש, אשר תידרש בשל העומס הרב שבו נתון שירות המבחן, לא יוגש תסקיר לעונש.

19. בשלב כתיבת גזר הדין, עת נדרשתי לנושא התסקיר לעונש, הנחתי תחילה כי בפועל ניתן לקבוע כי לנאשם כבר מלאו 21 במועד העבירות ולפיכך לא נדרש תסקיר לעונש בעניינו. הנחה זו נשענה על תאריך הלידה שצוין בכתב האישום, אשר בדיקתו העלתה כי בשנה שבה נעברו העבירות (שנת 2020), תאריך הלידה הלועזי האמור אמנם חל ימים בודדים **לאחר** מועדי העבירות, אך תאריך הלידה העברי **קדם** למועד העבירות, כך שעל-פי התאריך העברי, במועד העבירות לכאורה כבר מלאו לנאשם 21 (על-פי סעיף 1א) בחוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה-1965, הגדרת "**תאריך לידה**" היא "יום הלידה הן לפי הלוח העברי והן לפי הלוח הגריגוריאני".

אולם במהלך השוואת התאריכים (הלועזי והעברי) הבחנתי כי נפלה טעות מצד באת-כוח הנאשם בעניין גילו של הנאשם וכי אף באת-כוח המאשימה ואני לא הבחנו בכך שהנאשם נולד בשנת 2000 ולכן במועד העבירות הוא היה בן 20 ולא בן 21. עובדות אלו הובאו לידיעת באות-כוח הצדדים בהחלטה מיום 16.10.2022 והן התבקשו להודיע את עמדתן בעניין התסקיר לעונש.

טענות הצדדים בנושא התסקיר

20. בתגובתה מיום 20.10.2022 הודיעה באת-כוח הנאשם, כי בדיקה שערכה עתה העלתה כי תאריך הלידה של הנאשם אינו כפי שנכתב בכתב האישום, אלא ביום **xx.xx.2000** (לתמיכה בכך צורף צילום תעודת הזהות שלו), כך שבמועד העבירות מלאו לו 20 ו-4 חודשים. למרות זאת, מהטעמים שעליהם עמדה בדיון מיום 2.12.2021, שלפיהם וכאמור, הנאשם **ויתר** על הגשת תסקיר לעונש, הודיעה כי עודנה סבורה כי אין הכרח בהגשתו. כך בייחוד לנוכח חוות דעת הפסיכיאטרים, השופכות אור על נסיבות חייו של הנאשם באופן מפורט מאד וכן מאחר שלנוכח העומס שבו נתון שירות המבחן, בקשה להגשת תסקיר לעונש בשלב זה, תאריך עוד את תקופת מעצרו ותעכב את מתן גזר הדין. עם זאת, בשל הוראת החוק הקובעת חובת הגשת תסקיר לעונש בנסיבות הנדונות, היא מותירה את ההחלטה לשיקול דעת בית המשפט.

בתגובתה של באת-כוח המאשימה מיום 24.10.2022 נאמר כי לנוכח הוראות החוק, אין מנוס מלהורות לשירות המבחן להגיש תסקיר לעונש בעניין הנאשם. בכל הנוגע להסתמכות על תסקיר המעצר, חזרה והפנתה אל הוראת סעיף 21א(א) בחוק המעצרים.

דין והחלטה בסוגיית התסקיר לעונש

21. תחילה יובהר, כי חרף הגשת תסקירי המעצר במסגרת ראיותיה של ההגנה לעונש, לא נעשה בהם כל שימוש לעניין גזר הדין. אמנם הגשתם נועדה רק לשם הבאת נסיבותיו האישיות של הנאשם, אך פירוט נסיבותיו, כפי שיובאו בהמשך הדברים, מבוסס על האמור בעניין זה בחוות דעתו של ד"ר רסקין (מטעם הפסיכיאטר המחוזי), שעליו אף מבוסס המידע בתסקירי המעצר.

22. כידוע, "תסקיר המבחן נועד לשמש כלי בידי בית המשפט לרדת לעומקם של נסיבותיו האישיות של הנאשם ולחקר הגורמים האפשריים להתדרדרותו לפלילים, כמו גם לבחינה מעמיקה ומקצועית של סיכויי שיקומו" (ע"פ 3472/11 פלוני נ' מדינת ישראל (3.9.2012), כבוד השופט צ' זילברטל, פסקה 14 (להלן - ע"פ 3472/11 פלוני)). כן נקבע לא אחת, כי "אחת ממטרותיו העיקריות של תסקיר המבחן הוא לקבוע את פוטנציאל השיקום והחזרה לדרך הישר של נאשם שהורשע". כך במיוחד עת מדובר בבגיר-צעיר, שטרם מלאו לו 21 (ע"פ 7781/12 פלוני נ' מדינת ישראל (25.6.2013), כבוד השופט ס' ג'ובראן, פסקה 48 (להלן - ע"פ 7781/12 פלוני)).

עם זאת, חרף חשיבות התסקיר לעונש ולמרות יתרונותיו, חובת הגשתו חלה רק אם מוטל מאסר בפועל בנסיבות שאינן מנויות באכרזת דרכי ענישה ובכלל זה אם הנאשם הוא בגיר-צעיר, אשר טרם מלאו לו 21. לגבי נאשם צעיר שזה גילו, הודגשה באופן מיוחד חשיבות בחינת אפשרות שיקומו בטרם יושט עליו עונש מאסר בפועל (ע"פ 7781/12 פלוני, פסקאות 48-51. ראו גם: ע"פ 2062/11 בורדנבה נ' מדינת ישראל (22.7.2013), כבוד השופט י' דנציגר, פסקה 11).

לעומת זאת, במקרים הנמנים באכרזת דרכי ענישה, שלגביהם לא חלה חובה להגשת תסקיר לעונש, שאלת ההצדקה להגשתו נתונה לשיקול דעת בית המשפט, הרשאי לשקול מגוון שיקולים ובין השאר, אם ישנו אפיק שיקום ברור לגבי הנאשם; אם הודה או כפר בעבירות; אפשרות הצגת נסיבותיו האישיות ללא תסקיר; התמשכות ההליך המשפטי בשל ההמתנה לתסקיר ואף משאביו המוגבלים של שירות המבחן (ראו למשל, ע"פ 4626/20 גולדשטיין נ' מדינת ישראל (נבו) (4.4.2021), כבוד השופטת י' וילנר, פסקה 31; ע"פ 5626/14 לנקין נ' מדינת ישראל (2.8.2015), כבוד השופט ס' ג'ובראן, פסקה 12; רע"פ 8884/13 פלוני נ' מדינת ישראל (11.6.2014), כבוד השופט א' שהם, פסקה 13; רע"פ 4968/14 פייבושנקו נ' מדינת ישראל (17.7.2014), כבוד השופט ח' מלצר, פסקה 10(ב); ע"פ 508/12 חלואני נ' מדינת ישראל (29.7.2013), כבוד השופט ס' ג'ובראן, פסקה 10).

23. השאלה העולה בנסיבות הנדונות היא אפוא, אם חובת הגשת תסקיר לעונש חלה אף בנסיבות אשר לא הוחרגו באכרזת דרכי ענישה, אך הנאשם, המיוצג באמצעות עורך-דין, מודיע כי הוא **מוותר** על הגשתו. השאלה היא אפוא, אם הוראת סעיף 38(א) בחוק העונשין, ניתנת להתנאה (הוראה דיספוזיטיבית) או שאינה ניתנת להתנאה (הוראה קוגנטיבית).

מצב כאמור, שבו נאשם המיוצג באמצעות עורך-דין מוותר על הגשת תסקיר לעונש חרף חובת הגשתו בעניינו, אינה מצב נדיר, גם אם הסיבות לכך עשויות להיות מגוונות. כך למשל, אם ההגנה סבורה כי לא יהיה בתסקיר כדי לשנות מהעונש, כי אין היתכנות להליך שיקומי או מהנימוק - הרווח יותר לאחרונה - שכתוצאה מהעומס העצום שבו נתון שירות המבחן, המתנה לתסקיר תעכב את מתן גזר הדין בחודשים רבים. למרות שמצב זה אינו נדיר, גם אם אינו מאד שכיח, לא נמצאה תשובה לשאלה זו בפסיקת בית המשפט העליון.

24. המקרה היחיד שבו מצאנו תשובה ישירה לשאלה הנדונה הוא בעניין ת"פ (שלום קריות) 38848-03-10 **מדינת ישראל נ' אבו עוביד** (27.3.2011) (כבוד השופט מ' ארגמן) (להלן - **עניין אבו עוביד**). הנאשם, שהיה מיוצג באמצעות עורך דין ואף היה עצור במועד שמיעת הטענות לעונש ומתן גזר הדין, ויתר על הגשת תסקיר לעונש, חרף ההסבר שניתן לו בדבר חשיבותו. מנגד טענה המאשימה, כי בשל חובת הגשת תסקיר באותן נסיבות, לא ניתן לוותר על הגשתו. בהחלטה שקדמה למתן גזר הדין, עמד בית המשפט על תכלית התסקיר לעונש, אך הוסיף כי **"הנאשם שבפנינו מבקש מבית המשפט בפה מלא לוותר על התסקיר בעניינו"** (שם, פסקה 6). בנסיבות אלו נקבע כי הנאשם רשאי לוותר על הגשת תסקיר לעונש. לצד זה העיר בית המשפט, כי מדובר בשאלה העולה מעת לעת, אך לא נמצאה לה תשובה וכי ראוי שתיקבע הלכה בעניין. כאמור שם: **"התלבטתי לא מעט בשאלה זו, ובסופו של דבר, הגעתי לכלל מסקנה שמדובר בהסדר דיספוזיטיבי שהנאשם רשאי לבקש לוותר עליו. דומני שהגיע הזמן שתינתן הכרעה שיפוטית מחייבת בערכאות המתאימות לכך בשאלה זו שחוזרת על עצמה מפעם בפעם אך לא מצאתי לה תשובה"** (שם, פסקה 7).

25. בכל שאר המקרים שעלה בידינו למצוא ושהם נדונה השאלה כיצד יש לנהוג במצב שבו לא הוגש תסקיר לעונש, חרף חובת הגשתו, דובר בנסיבות שבהן אי הגשתו נבעה מתקלה ולא בשל ויתור מצד הנאשם על הגשתו. לפיכך למעט מקרה אחד, כלל לא נדונה השאלה אם נאשם רשאי לוותר על הגשת תסקיר לעונש בנסיבות שבהן על-פי סעיף 38 בחוק חלה חובה להגשתו.

כך למשל, בעפ"ת (מחוזי חי') 42369-10-17 **ח'דור נ' מדינת ישראל** (5.12.2017) (כבוד השופט א' באומגרט), נדונה בקשת נאשם לארכה להגשת ערעור על גזר דין שאימץ עונש שהוסכם במסגרת הסדר טיעון, אך ניתן בלי שהוגש תסקיר לעונש, חרף חובת הגשתו. המאשימה טענה כי מאחר שהעונש הוסכם, לא היה בתסקיר כדי לשנות מהעונש. למרות זאת נקבע כי לא ניתן היה לוותר על הגשתו ולכן ניתנה הארכה שהתבקשה. כאמור שם, **"בית המשפט אינו מתעלם מטיעוני המבקשת [צ"ל: המשיבה] כי המדובר בהסדר טיעון 'סגור' וככלל, נוהגים בתי משפט לאמץ הסדרים כאלו. אולם, צדדים אינם יכולים לוותר על החובה שבהגשת תסקיר"** (שם, פסקה 17).

26. בכל שאר המקרים שעלה בידינו לאתר, לא דובר בווייתור הנאשם על הגשת תסקיר לעונש וכי אי הגשתו נבעה מתקלה אשר התגלתה בשלב הערעור. בחלק מאותם מקרים נקבע כי חרף הפגם שנפל באי הגשת התסקיר, ניתן

לדחות את ערעורו של הנאשם על גזר הדין תוך הסתמכות על סעיף 215 בחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן - **חוק סדר הדין הפלילי**). על-פי הוראתו, ניתן לדחות ערעור חרף קבלת טענת המערער ובלבד שלא נגרם עיוות דין. כך נקבע בע"פ 455/74 **רביבו נ' מדינת ישראל**, פ"ד כט(1) 778 (כבוד השופטים י' זוסמן, ח' כהן ומ' עציוני, פסקה 3) (להלן - עניין **רביבו**) ובמקרים נוספים שאימצו הלכה זו (למשל, רע"פ 5858/10 **אדר נ' מדינת ישראל** (11.8.2010), כבוד השופט א' א' לוי, פסקה 5).

לעומת זאת, הלכת **רביבו** לא הוחלה, אם נמצא כי יש יסוד להנחה שעשוי לחול שינוי בעונש בעקבות הגשת תסקיר לעונש. כך למשל נקבע בעניין בש"פ 6308/94 **בורי נ' מדינת ישראל** (20.11.1994) (כבוד השופט י' זמיר), שבו הורה בית המשפט על עיכוב עונש המאסר עד הכרעה בערעור (ע"פ 6307/94), חרף זאת שאי הגשת התסקיר נבעה בין השאר מחוסר שיתוף פעולה מצד הנאשם, אשר לא התייצב בשירות המבחן. כאמור שם, "**עדיין אין בכך כדי לפטור את בית המשפט מן החובה לקבל תסקיר**" (החלטה דומה ניתנה גם בעניין ב"ש 1026/82 **שיטריט נ' מדינת ישראל**, פ"ד לז(1) 101 (1983), כבוד השופט ג' בך). מטעם זה נראה כי באותם מקרים שבהם התברר בדיעבד כי מחמת תקלה לא הוגש תסקיר לעונש חרף חובת הגשתו, נקבע כי העניין יוחזר אל הערכאה שגזרה את העונש לשם קבלת התסקיר וגזירת העונש מחדש (ראו למשל, ע"פ 5206/98 **עבוד נ' מדינת ישראל**, פ"ד נב(4) 185 (1988), כבוד השופט י' קדמי, פסקה 3; ע"פ 3197/07 **עיאט נ' מדינת ישראל** (26.11.2007), כבוד השופט א' רובינשטיין, פסקאות מח-נא. ראו גם את האמור בעניין זה בהחלטה אשר דחתה את בקשת המערער לעיכוב ביצוע עונש המאסר (ע"פ 3197/07 **עיאט נ' מדינת ישראל** (1.5.2007), כבוד השופטת א' חיות, פסקה 4)).

27. הוראת סעיף 38 אינה מספקת מענה למצב שבו חרף הוראתה, הנאשם, המיוצג באמצעות עורך-דין, מודיע כי הוא **מוותר** על הגשת תסקיר לעונש, או אף **מסרב** שיוגש. אף לא נמצאה פסיקה העוסקת בשאלה זו (מעבר להחלטת בית משפט השלום בעניין **אבו עוביד**).

למרות זאת ולנוכח תכליתו של התסקיר לעונש, דומה כי לא ניתן לשלול את האפשרות שתהיינה נסיבות אשר בהן ימצא כי למרות חובת הגשת תסקיר לעונש, הנאשם רשאי **לוותר** על הגשתו או אף **לסרב** להגשתו. אף לא מן הנמנע כי לנוכח היעדר הוראה מפורשת בנסיבות כאמור, ניתן לראות בכך משום מצב שעניינו סדר הדין, אך אינו מוסדר בדין. בנסיבות אלו נקבע בסעיף 3 בחוק סדר הדין הפלילי, כי "**בכל עניין של סדר הדין שאין עליו הוראה בחיקוק, ינהג בית המשפט בדרך הנראית לו טובה ביותר לעשיית צדק**".

28. תכלית הגשת התסקיר לעונש נלמדת מהוראת סעיף 37 בחוק העונשין, המגדירה את הנושאים שבהם יעסוק תסקיר זה. על-פי סעיף 37(א) על התסקיר לכלול מידע בדבר עברו של הנאשם, מצבו המשפחתי לרבות פרטים מלאים על קרובי משפחתו מדרגה ראשונה, מצבו הכלכלי, מצב בריאותם של הנאשם ושל בני משפחתו, וכן מידע בדבר הנסיבות המיוחדות, אם ישנן, שהביאו אותו לעבור את העבירה. סעיף 37(ב) מוסיף כי קצין המבחן רשאי להמליץ על טיב העונש אשר יש בו לשיטתו, כדי לסייע בשיקום הנאשם (ע"פ 1399/91 **ליבוביץ נ' מדינת ישראל**, פ"ד מז(1) 177 (1993), כבוד המשנה לנשיא מ' אלון, פסקה 10; ע"פ 3472/11 **פלוני**, פסקה 11). מהוראה זו עולה אם כן, כי "**החוק מייעד לקצין המבחן תפקיד מסוים ומובהק, והוא - בחינת והבאת מכלול הנתונים האישיים של הנאשם בפני בית המשפט, והמלצה על עונש אשר מצוי בו פוטנציאל שיקומי לנאשם**" (ע"פ 3472/11 **פלוני**, שם).

לנוכח מכלול השיקולים שנדרש בית המשפט לשקול בעת גזירת העונש, ישנה אפוא, חשיבות לתסקיר לעונש, בהיותו "אחד הכלים המרכזיים העומדים לרשות בית המשפט לעמוד על נסיבותיו האישיות של נאשם וסיכויי שיקומו" (שם, פסקה 13).

תכלית התסקיר לעונש היא אם כן, לאפשר לבית המשפט ללמוד על נסיבותיו האישיות של הנאשם באופן מעמיק, להבין את הגורמים שעשויים היו להביאו לעבור את העבירות ולבחון את סיכויי שיקומו. כאמור לעיל, "נמצא כי תסקיר המבחן נועד לשמש כלי בידי בית המשפט לרדת לעומקם של נסיבותיו האישיות של הנאשם ולחקר הגורמים האפשריים להתדרדרותו לפלילים, כמו גם לבחינה מעמיקה ומקצועית של סיכויי שיקומו" (שם, פסקה 14).

29. בנסיבות הנדונות, כל המידע המנוי בסעיף 37(א), ללא יוצא מן הכלל, לרבות מידע על אודות בני משפחת הנאשם ומצבם הבריאותי, הפיזי והנפשי, הובא בפרטי פרטים, באופן מקיף ומעמיק מאד במסגרת חוות דעתו של ד"ר רסקין מטעם הפסיכיאטר המחוזי. אמנם אין בו את ההיבט השיקומי, כנדרש על-פי סעיף 37(ב), אך יש בו את ההיבט הטיפולי המומלץ המוצע לנאשם, תוך הידרשות לשאלת האפשרות כי טיפול זה יינתן במסגרת שירות בתי הסוהר. מעבר לכך, כפי שאף חזרה וטענה באת-כוח הנאשם, ממילא אין היתכנות להליך שיקומי בעניינו.

בנסיבות אלו, לא נדרשת הכרעה עקרונית בשאלה אם בכל מצב שבו ישנה חובת הגשת תסקיר לעונש, יכול הנאשם לוותר על הגשתו או אף לסרב להגשתו. כך מאחר שנראה כי בנסיבות הנדונות חברו מספר טעמים, אשר בשל הצטברותם ניתן להימנע מהגשת תסקיר לעונש: ראשית וכאמור, כל המידע הדרוש על-פי סעיף 37 בחוק, נפרש במלואו ובאופן מעמיק ויסודי לפני בית המשפט באמצעות גורם אובייקטיבי ומקצועי - פסיכיאטר מטעם הפסיכיאטר המחוזי; שנית, הנאשם, המיוצג באמצעות עורכת דין, הודיע במפורש מספר פעמים כי הוא מוותר על הגשת תסקיר לעונש; שלישית, כטענת באת-כוח הנאשם, נראה כי אין כל היתכנות לשילוב הנאשם בהליך שיקומי ומנגד, הפסיכיאטר מטעם הפסיכיאטר המחוזי המליץ על הטיפול המתאים עבורו ואף הבהיר כי ניתן לספקו גם במסגרת שירות בתי הסוהר; רביעית, בשל התקלה בעניין תאריך הלידה של הנאשם, העיכוב שחל במתן גזר הדין והעומס העצום שבו נתון שירות המבחן, העשוי להוסיף ולעכב עוד את מתן גזר הדין בחודשים נוספים, נראה כי אין הצדקה להמתין עד אשר יוגש תסקיר. אף אם הנימוק הרביעי אינו יכול לעמוד לבדו, לנוכח שלושת הנימוקים הראשונים לא ניתן להימנע גם משקילתו.

לפיכך ומהטעמים האמורים, שירות המבחן לא יתבקש להגיש תסקיר לעונש בעניין הנאשם.

ו. נסיבותיו האישיות של הנאשם

30. נסיבותיו האישיות של הנאשם פורטו בחוות דעתו הראשונה של ד"ר רסקין. אמנם עיקריהן הובאו גם בתסקירי המעצר, אך נראה כי האמור בעניין זה בתסקירים אלו מבוסס על חוות דעתו של ד"ר רסקין, שכאמור בהם, אף עמדה לפני קצינת המבחן. להלן יובאו עיקרי הדברים.

31. הנאשם הוא כאמור, יליד שנת 2000 (בן 20 במועד העבירות ועתה כבן 22). קודם מעצרו גר בדירה שכורה,

אך לא עבד. הוא בן למשפחה המונה עשרה ילדים, המקיימת אורח חיים דתי-חרדי. אביו (כבן 55) עובד בישיבה כעובד ניקיון ואמו (כבת 44), היא כבדת ראייה ושמיעה וסובלת מבעיות בריאות, אינה עובדת ומתקיימת מקצבת נכות. המשפחה מטופלת באמצעות גורמי הרווחה בין השאר, בשל קשיי תפקוד משפחתי והורי. שניים מאחיותיו של הנאשם מתמודדות עם בעיות נפשיות ומטופלות ואחים נוספים מתמודדים עם בעיות שונות, חלקם בעלי הנמכה קוגניטיבית, בעלי לקויות למידה ולומדים במסגרות של החינוך המיוחד. אחד מאחיו סבל מפגיעה מוחית קשה על רקע פציעה בגיל שנה ונפטר בגיל 10, לפני כשנתיים.

הנאשם סיים עשר שנות לימוד במסגרות חינוך חרדיות. כבר בגיל 4 אובחן כסובל מהפרעות קשב וריכוז (ADHD), והחל להיות מטופל ברטלין. הוא שולב בגן של החינוך המיוחד, אך גם שם התגלו בעיות התנהגות ובין השאר, גנב כסף מאמו והצית שרפות. באחד המקרים הדליק אש בחצר הגן ולכן הוצע להעבירו אל משפחת אומנה, אך הוריו התנגדו. בהיותו כתה ב' שרף את הגניזה ליד ביתו ובהמשך, בגיל 10, גנב כסף מהוריו והצית שרפות.

לאורך השנים גילה הנאשם קשיים תפקודיים, חברתיים והתנהגותיים. בהיותו בגיל עשר הותקף מינית, הועבר אל מרכז חירום ושהה שם כשמונה חודשים. בהמשך שולב בפנימיית "קריית הילד", המיועדת לילדים בסיכון מהקהילה החרדית ושהה שם עד גיל 16. במהלך שהייתו שם עלו התנהגויות מיניות לא מותאמות ולכן הוא שולב במרכז מיט"ל - מרכז לאבחון וטיפול בילדים ונוער עם התנהגות מינית לא מותאמת. בדיקות הערכה העלו כי ישנו סיכון גבוה להישנות התנהגות מינית פוגעת ולכן הומלץ על טיפול פנימייתי כולל.

בגיל 16 נעצר הנאשם בחשד כן שעבר עבירה מינית בנער בפנימייה ובאחותו. הוא שהה במעצר בית בפיקוח קרוב משפחה במשך כחודשיים בליווי שירות המבחן לנוער. בשל הערכת הסיכון במצבו, הוא הופנה אל מוסדות חסות הנוער ושהה בהן במשך מספר חודשים. תחילה ב"נווה חורש" ולאחר מכן ב"כנף של אהבה", עד סגירתו בשל אירוע רצח שאירע במקום, אשר לדברי הנאשם, הביא אותו לניסיון אובדני. לאחר מכן שוב הופנה אל "נווה חורש" למטרת אבחון וכעבור חודש הועבר אל "מצפה ים" ושהה שם כתשעה חודשים. בשל קשיים שונים והעובדה שהנאשם לא הכיר באחריות למעשיו, הוא לא שולב במסגרת טיפולית. בהתאם לגזר הדין, נשא בעונש מאסר בפועל למשך שנה.

במהלך תקופת מאסרו, שהחל עת היה הנאשם כבן 18.5, הוא עבר בין שלושה בתי סוהר ולדבריו, היה זה על רקע פגיעות מיניות קשות שחווה בתקופת מאסרו, שאף הצריכו אשפוז בבית חולים. לבסוף סיים את מאסרו באגף טעוני הגנה בכלא השרון. בתקופה זו אף עשה ניסיונות אובדניים. לאחר שחרורו מהמאסר, הועמד בפיקוח יחידת צור מכוח צו הפיקוח למשך שלוש שנים. בהתאם לצו הפיקוח, נאסרה על הנאשם שתיית אלכוהול, הימצאות בנוכחות קטינים והגעה לבית הוריו.

ז. חוות דעת המומחים הפסיכיאטרים ועדויותיהם

(1) הגדרת המחלוקת בין שני המומחים

עמוד 12

32. מטעם שני המומחים, ד"ר סרגיי רסקין, מטעם הפסיכיאטר המחוזי וד"ר יהודה ברוך מטעם ההגנה, הוגשו חוות דעה מפורטות ומקיפות. שניהם אף נחקרו ממושכות על חוות דעתם.

שני המומחים היו תמימי דעים בעניין האבחנה הנפשית של הנאשם. שניהם הסכימו על כך שהנאשם אינו סובל ממחלת נפש הפוגעת בשיפוטו או בביקורת המציאות. אף לא נמצאו אצלו סימנים פסיכויים והוא אינו סובל מהפרעה אקטיבית או מפגיעה בביקורת המציאות. כאמור לעיל, הנאשם אובחן כסובל משילוב של פירומניה, הפרעת אישיות אנטי סוציאלית ושימוש לרעה בחומרים פסיכו-אקטיביים - אלקוהול.

המחלוקת בין המומחים התמקדה רק בשאלת יכולת הנאשם לשלוט בדחפיו ובשאלה אם יש במצבו הנפשי כדי לבסס קרבה לסייג לאחריות פלילית. ד"ר רסקין סבור כי הנאשם יכול לשלוט בדחפיו וכי מצבו אינו מבסס קרבה לסייג האמור. תמצית עמדתו היא כי בעת ביצוע מעשי ההצתות ידע הנאשם להבחין בין מותר לאסור, מעשיו אינם תוצאה של דחף שאינו בר שליטה וכי הוא לא היה חסר יכולת להימנע מהם. הנאשם תכנן את מעשיו, אשר נעשו ללא חרטה וללא אמפתיה כלפי הקורבנות. מנגד סבור ד"ר ברוך כי מאחר שהנאשם סובל גם מפירומניה, יש לראות את ההצתות שביצע כמעשים אשר נבעו מהפרעה של אי שליטה בדחפים ולא כמעשה אשר נעשה מתוך מטרה לגרום נזק ישיר לאדם או לגורם מסוים.

על רקע מחלוקת זו, נעמוד על עיקרי עמדותיהם שני המומחים בחוות דעתם ובעדויותיהם.

(2) חוות דעתו של ד"ר סרגיי רסקין מטעם הפסיכיאטר המחוזי

חוות דעתו הראשונה של ד"ר סרגיי רסקין

33. ד"ר סרגיי רסקין, מומחה בפסיכיאטריה. בשנים 2009-2021 היה מנהל המחלקה הסגורה הפעילה במרכז הירושלמי לבריאות הנפש 'כפר שאול' ומאז שנת 2021 הוא מנהל המחלקה לפסיכיאטריה משפטית במשרד הבריאות. בפרטי ניסיונו והשכלתו נאמר בין השאר, כי עד שנת 2017 לימד בחוג לפסיכיאטריה באוניברסיטה העברית וכי זה שנים הוא משמש בוחן להכרה בתואר מומחה בפסיכיאטריה וחבר בוועדה לכתיבת בחינות הגמר בתחום זה.

34. בחוות דעתו הראשונה של ד"ר רסקין הובא פירוט נסיבותיו האישיות של הנאשם כמפורט לעיל, פירוט הרקע הנפשי של חלק מבני משפחתו (דודים, אחים, אם) הסובלים מבעיות נפשיות. צוין כי לדברי המשפחה, הנאשם מקבל קצבת נכות על רקע נפשי וכן הובא תיאור של שלבי בדיקת הנאשם בתקופת ההסתכלות, תיאור מצבו הפסיכיאטרי, ממצאי הבדיקה, דיון ומסקנות.

35. בעניין מצבו הפסיכיאטרי של הנאשם נאמר, כי הוא "מסודר בהופעתו החיצונית, התמצא בכל המובנים, שיתף פעולה בבדיקה, מסר פרטים על עצמו ותיאר בפרטי פרטים את המעשים המיוחסים לו". כן נאמר, כי "במהלך הבדיקות

נוצר רושם שהנ"ל מתלהב מלדבר על עצמו ולספר על חייו ועל מעשיו". עוד נאמר, כי הוא "באי שקט פסיכומטורי קל. דיברו הוערך כתקין, טון דיבור תואם לתוכן השיחה. אפקט מלא, מגוון, לעתים מרומם, יציב. הלך חשיבה ללא הפרעות. תוכן - לא נמצא עדות למחשבות שווא". עוד נאמר כי הנאשם סיפר על ניסיונותיו לפגיעה עצמית בעבר.

בכל הנוגע לתיאור ההצתות נאמר, כי כאמור, הנאשם תיאר זאת בפרטי פרטים וכי לדבריו, הוא "נהנה מהצתה ומאש מגיל 10 וביצע הצתות רבות. מבחינתו בהצתה יש 'משהו רוחני' שנותן לו תחושת הנאה ורוגע... לפני הצתה מרגיש מתח נפשי והתרגשות והמעשה של הצתה מרגיע אותו". הנאשם סיפר כי בדרך כלל הצית חפצים שלא היו עלולים לסכן חיי אדם וכן כי הוא משתמש במכשיר קשר בתדר של מד"א, כך שאם צריך, הוא יכול להזעיק עזרה. לדבריו, הוא אוהב להסתכל על האש ולצלם את האש ואת השרפות וכן כי "אש ושריפות מגרים אותו גם מבחינה מינית". הוא אף אוהב לצלם תאונות ואירועים חריגים ולשלוח את התמונות לקבוצות של עדכוני חדשות.

הנאשם סיפר כי מאז גיל 12 הוא שותה אלכוהול בכמות מופרזת וכי תדירות השתייה עלתה. האלכוהול מרגיע אותו והוא "נהנה מהסטלה". הוא רוכב על אופניים חשמליים בעודו שתוי ואף היה מעורב במספר תאונות. כן סיפר על האירוע שבו הותקף מינית עת היה בגיל 10 ועל האירועים שבהם הוא תקף אחרים, אך "אינו מבין למה קוראים לזה עבירות מין, כי לא עשה שום דבר בכוח".

ד"ר רסקין ציין כי "במהלך הבדיקות נוצר רושם של היעדר רגשות אשמה ונקיפות מצפון הקשורות למעשים מסוכנים ומזיקים, חוסר אמפתיה כלפי קורבנות, למרות שמבין מבחינה קוגניטיבית את כללי החברה ואת ההתנהגות המצופה על-פי כללים אלו". עוד ציין, כי הוא שולל הפרעות בתפיסה אצל הנאשם, כי הוא לא נראה הלוצינטורי (בחזיונות שווא והזיות) וכי תפקודיו הקוגניטיביים שמורים, כולל זיכרון וריכוז, הוא גילה תובנה למצבו, ללא פגיעה בביקורת המציאות.

36. בממצאי הבדיקה נאמר כי הנאשם מתמצא היטב בהליכי המשפט, מסר את גרסתו לאירועים, והגדיר עצמו כ"חסר שפיות" בשל שתיית אלכוהול מופרזת. בעניין ההצתות אמר הנאשם, כי היה בדיכאון מאחר שאמו האשימה אותו בלקיחת כסף ממנה. הוא שתה אלכוהול, 750 מ"ל וודקה, נהג בפראות באופניים החשמליים, אך היה מרוכז בחיפוש חפצים להצתה. לאחר המעשה עקב באמצעות מכשיר הקשר שהיה ברשותו אחר הדיווחים שהתקבלו במד"א ולאחר שהבין שהתקבלו דיווחים, נרגע ועזב את המקום. הנאשם סיפר כי כתוצאה מההצתה נגרם נזק כבד לדירות ולכלי רכב, כי קיבל איומים ברשתות חברתיות וכי בכוונתו לעזוב את הארץ כדי שלא יפגעו בו. עם זאת, ד"ר רסקין הדגיש, כי הנאשם לא גילה כל חרטה על מעשיו או אמפתיה כלפי נפגעי העבירות. כך למרות הצגתו את עצמו כאדם "דואג ועוזר לזולת". כדוגמה לכך סיפר הנאשם שניסה לעזור לאדם שהוא דרס בעבר עם אופניו החשמליים, אך גם הוסיף שעשה זאת כדי שלא תוזמן משטרה והוא ייעצר.

בעניין ההצתה הנוספת סיפר הנאשם כי שוב "היה בדיכאון" על רקע איומים שקיבל בעקבות ההצתה הראשונה שבה נשרפו שניים-עשר כלי רכב ודירות רבות ולכן שתה אלכוהול בכמות מופרזת והצית אוטובוס ללא אנשים. כשהבין שהאוטובוס עומד להתפוצץ, הזעיק את שירותי הכבאות.

כאמור בחוות דעתו של ד"ר רסקין, על-פי הבדיקות שנערכו לנאשם במהלך ההסתכלות, לא נצפו אצלו סימנים פסיכויים או סימנים להפרעה אקטיבית מג'ורית, אך בלטו סימנים של הפרעת שליטה בדחפים, פירומניה (PYROMANIA), הפרעת אישיות אנטי סוציאלית ושימוש לרעה בחומרים פסיכו-אקטיביים.

בעניין מחשבות אובדניות נאמר, כי הנאשם סיפר שבעבר ניסה לפגוע בעצמו ואף הופנה אל חדר מיון ולטיפול נפשי, כי הוא נהנה ממחשבות אובדניות, מניסיונות לפגיעה עצמית וממשיכה לנושא המוות ואף התעניין בכך באינטרנט. ראה תמונות של מתים והגיע לזירות שבהם ראה אנשים פצועים. הוא מתעניין בכך וחושב על כך כשחש מתוסכל כפי שלדבריו יחוש, אם יעצר. ד"ר רסקין הסביר, כי נוצר רושם שנושא הפגיעה העצמית והאובדנות ממלאים אצל הנאשם תפקיד של השגת רווח ראשוני, של סיפוק של משיכה, הנאה, קבלת תשומת לב ויחס מהסובבים אותו ואף רווח משני, שעניינו שימוש מניפולטיבי ומגמתי כדי להימנע ממצב לא נעים, כגון, חקירה, מעצר ועונש. מכל מקום, בתקופת ההסתכלות הנאשם שלל מחשבות אובדניות פעילות ואף התנהג במחלקה באופן מאורגן, דאג היטב לצרכיו, יצר קשר עם אנשי הצוות ללא כל התנהגות חריגה.

37. בחלק הדיון ובחלק הסיכום והמסקנות הוסיף ד"ר רסקין, כי הנאשם אינו עובד, אינו לומד, גר לבדו ומצוי בפיקוח קצין מבחן. סמוך לאחר העבירות נבדק הנאשם פעמיים בחדר המיון במרכז לבריאות הנפש בכפר שאול (ביום 27.11.2020 וביום 29.11.2020). בשתי הבדיקות וכך גם בבדיקות הפסיכיאטריות שנערכו לנאשם במהלך ההסתכלות לא נצפו סימנים פסיכויים, סימני הפרעה אקטיבית או פגיעה בביקורת המציאות. בהתאם לכך וכאמור לעיל, מסקנתו של ד"ר רסקין הייתה כי הנאשם אינו סובל ממחלת נפש הפוגעת בשיפוטו ובביקורת המציאות. בבדיקותיו בלטו סימנים של פירומניה (PYROMANIA) השייכת לקבוצת Disruptive Impulse Control and Conduct Disorders (הפרעה בשליטה בדחפים והפרעת התנהגות), הפרעת אישיות אנטי סוציאלית ושימוש לרעה בחומרים פסיכו-אקטיביים וכי מעשי ההצתות נעשו על רקע הפרעות אלו. כן הודגש, כי מעשי הנאשם אינם תוצאה של דחף שאינו בר שליטה וכי היו אלו מעשים מתוכננים ללא חרטה וללא אמפתיה כלפי הקורבנות.

עוד הודגש, כי הנאשם מתמצא היטב בהליכי המשפט, יודע את מהות המעשים שבעטים הואשם ואת הפסול שבהם. הוא מסר את גרסתו לאירועים, מסוגל לשתף פעולה עם סנגורו וכשיר לעמוד לדין. בעת המעשים ידע להבחין בין מותר לאסור, מעשיו לא נעשו בשל דחף שאינו בר שליטה, הוא תכנן את מעשיו ולא היה חסר יכולת של ממש להימנע מהם. לפיכך נמצא כי מבחינה פסיכיאטרית הוא אחראי למעשיו. לבסוף נאמר, כי הטיפול המומלץ לפירומניה הוא התנהגותי וכי את הטיפול לכך, להפרעה האנטי סוציאלית ולשימוש המופרז באלכוהול יוכל לקבל במסגרת המאסר.

חוות דעתו המשלימה של ד"ר סרגי רסקין

38. בחוות דעתו המשלימה של ד"ר רסקין מיום 19.4.2022, שלהלן יובאו עיקריה, הובאה תשובתו לחוות דעתו של ד"ר ברוך מטעם ההגנה, אשר תמצית עמדתו היא כאמור, כי מעשי הנאשם נבעו מהפרעה המתאפיינת באי שליטה בדחפים ובהתאם לכך יש לקבוע את נושא הקרבה לסייג לאחריות פלילית.

39. ד"ר רסקין הטעים כי בפועל, אין מחלוקת בין המומחים בעניין האבחון של הנאשם, שלפיו הוא סובל משילוב של הפרעת פירומניה, הפרעת אישיות אנטיסוציאלית ושימוש לרעה בחומרים פסיכו-אקטיביים - אלכוהול. לשיטתו, לכל שלוש הפרעות אלו יש השפעה על התנהגותו של הנאשם ועל מעשיו, ולכן לא ניתן להגדיר את התנהגותו כחסרת יכולת של ממש להימנע מעשיית המעשה ואף לא לטעון כי מתקיים לגביו סייג הקרבה לאחריות הפלילית.

בדומה לד"ר ברוך, אף ד"ר רסקין הפנה אל הגדרת פירומניה, שמשמעה הצתה פתולוגית, לפי סיווג ב-ICD-10 (מסמך תקינה של ארגון הבריאות העולמי, המגדיר את כלל המחלות לרבות הפרעות נפשיות), שעל-פיה "ההפרעה מתאפיינת בניסיונות או במעשי הצתה רבים של רכוש או של חפצים אחרים ללא מניע ברור, בעיסוק מתמיד בכל הקשור לאש ולשריפות. יתכן גם עניין חריג במכבי אש, בצידוד ללחימה בשריפות, בהקשרים אחרים של שריפות". ההנחיות לאבחנת הפרעה זו הן: הצתות חוזרות ונשנות ללא מניע ברור כמו רווח כספי, נקמה, קיצוניות פוליטית; עניין עצום בצפייה באש בוערת; דווח על מתח גובר לפני פעולת ההצתה ועל התרגשות עצומה מיד לאחריה.

כמו כן, נדרשת אבחנה מובדלת, אשר תבחין את ההצתה פתולוגית מהמקרים הבאים: הצתה מכוונת ללא הפרעה פסיכיאטרית גלויה (כשיש מניע ברור); הצתה שעשה אדם מבוגר בעל הפרעת אישיות סוציופתית (אנטיסוציאלית) עם עדויות להפרעה מתמדת אחרת בהתנהגות חברתית כמו, תוקפנות או סימנים אחרים המעידים על חוסר אכפתיות לענייני אחרים או לרגשותיהם; הצתה במסגרת סכיזופרניה; הצתה מקרית במסגרת הפרעה נפשית אורגנית; סיבות נוספות כגון, שכרות חריפה, אלכוהוליזם כרוני או הרעלת סמים אחרים.

ד"ר רסקין הפנה אל הספרות המקצועית, שעל-פיה התחלואה הנלווית (קומורבידיות) הגבוהה של פירומניה היא עם הפרעת אישיות אנטיסוציאלית, שימוש לרעה בחומרים פסיכו-אקטיביים, הפרעה אפקטיבית דו קוטבית. לשיטתו, גם הנאשם לוקה בשילוב של שלוש הפרעות.

40. ד"ר רסקין הוסיף כי פירומניה היא אבחנה פסיכיאטרית נדירה יחסית, אך בשל הצתות חוזרות ואירועי גרימת נזק, אלו הסובלים מתסמונת זו לרוב מגיעים אל בתי המשפט. במאמר מקיף שפורסם בעניין פירומניה (שאליו הפנה), הוסבר כי לנוכח מאפייניה, יהיה זה נדיר מאד שנאשם הלוקה בפירומניה ימצא לא אחראי למעשיו בשל מחלת נפש זו.

עוד הוסיף, כי השאלה שיש לבחון היא אם מדובר בחוסר יכולת לשלוט בדחף להצתה או שמא יותר חוסר רצון לשלוט בו. לשיטתו, מבחינה פסיכיאטרית סביר להניח שחוסר יכולת לשלוט בדחפים או קשיי שליטה בהם על רקע הפרעה נפשית, ללא פגיעה בשיפוט ובביקורת המציאות, יתבטא בניסיונות חוזרים לשליטה בדחפים ולהתמודדות עמם. מצב של אובדן שליטה מתאפיין בדרך כלל באימפולסיביות, מידיות והיעדר הכנה ותכנון. אולם על-פי ממצאי הבדיקות שנעשו לנאשם, הוא סיפר על ההצתות בפרטי פרטים ואף עלה בבירור כי למעשיו קדמו תכנון, הכנה והצטיידות בחפצים שנדרשו לו (נייר, אלכוהול, מצית רב עוצמה, מכשיר קשר ועוד). כך גם בכל פעם הוא חיפש מקום מתאים להצתה ואם לא הצליח, חיפש אפשרות נוספת עד שהצליח, אף אם הדבר ארך זמן רב.

לנוכח האמור סבור ד"ר רסקין, כי הנאשם הבין היטב את משמעות מעשיו, את הפסול שבהם ואת השלכותיהם

המסוכנות. הוא אף לא דיווח על ניסיון או מאמץ להתמודד עם הדחף להצתה. להפך. למרות ידיעתו כיצד אלוהול משפיע עליו וחרף האיסור שהוטל עליו לשתות אלוהול (בהתאם לצו הפיקוח), לפני כל יציאה להצתות הוא שתה באופן מכוון כמות אלוהול מופרזת. ד"ר רסקין הפנה אל דברי הנאשם שמהם עלה כי השתייה הייתה מכוונת ("הייתי לא שפוי כי שתיתי הרבה אלוהול"; "אני לא שפוי כי הייתי שיכור"). מכאן סבור ד"ר רסקין, כי במקום שהנאשם ינסה לשלוט בדחפים, הוא עשה מאמץ הפוך, דווקא להחלשת הגנות ולחיזוק הדחף.

41. ד"ר רסקין הוסיף עוד, כי על-פי התבחינים לאבחנת פירומניה ב-DSM-5 (המהדורה החמישית (משנת 2013) של ספר האבחנות הפסיכיאטריות האמריקאי), שאף ד"ר ברוך הפנה אליהם, הצתה אינה נעשית מסיבות של רווח כספי, נקמה, השמדת ראיות, כתוצאה מפסיכוזה או כביטוי של כעס. כך בעוד שאצל הנאשם עלה ביטוי של כעס. כאמור לעיל, הוא כעס על אמו ועל אנשים ששלחו הודעות איומים בשל הנזק שגרם להם בהצתה הראשונה.

ד"ר רסקין הפנה גם אל בחירת מקומות ההצתה, כפי שעלו מדברי הנאשם בבדיקותיו (אשר כללו פירוט נרחב יותר מזה המופיע בכתב האישום). בתמצית, ההצתה הראשונה בחניון מתחם הבניינים נעשתה לאחר שהנאשם לא הצליח להצית שיחים ועצים סמוכים בשל כך שהיו לחים. את ההצתה הוא עשה לאחר שהביא חפצים מביתו ואסף עוד חפצים שהביא אל החניון. גם הצתת האוטובוס נעשתה לאחר שלא הצליח בפעם הראשונה והוא עזב את המקום וחזר אליו שנית. בין הניסיון הראשון להצלחתו חלף זמן רב, שבמהלכו חזר אל ביתו כדי לקחת חפצים נוספים. מכאן, סבור ד"ר רסקין, כי כוונת הנאשם לא הייתה רק עצם ההצתה, אלא הצתה מכוונת דווקא של האוטובוס ושל כל אחד מהדברים שהצית (ארון החשמל, עגלת תינוקות, ארון שירות, אופניים, רכב).

לנוכח האמור, ד"ר רסקין סבור כי אין מדובר רק בביטוי דחף להצתה על רקע פירומניה, אלא ביטוי להתנהגות מזיקה ומסוכנת של אדם בעל הפרעת אישיות אנטיסוציאלית. במהלך בדיקותיו ניתן היה להתרשם כי חרף מעשיו המסוכנים והמזיקים, הנאשם נעדר רגשות אשמה או נקיפות מצפון ואף חסר אמפתיה כלפי הקורבנות. הוא אמר שמעשיו חריגים עבורו, אך גם סיפר על תחושת הנאה ורגיעה לאחר ההצתות. לדבריו, בדרך כלל הצית דברים שלא היו עלולים לסכן חיי אדם וכי את ההצתות הנדונות ייחס להשפעת האלוהול. כך שאף בכך יש כדי להצביע כי מעשיו לא נבעו רק מפירומניה, אלא גם מהפרעת אישיות אנטיסוציאלית ושימוש לרעה באלוהול. אף לא נצפו אצלו סימנים למחלת נפש הפוגעת בשיפוט ובביקורת המציאות, מעשיו לא נבעו מדחף שאינו בר שליטה, כל מעשיו היו מתוכננים, הוא התכוון לקראתם ואף לא היה חסר יכולת של ממש להימנע מהם.

עדויות של ד"ר סרגיי רסקין

42. בעדותו חזר ד"ר רסקין על עיקרי דבריו בשתי חוות דעתו והוסיף מספר הבהרות, אשר יובאו להלן בתמצית.

ד"ר רסקין הבהיר את משמעות המסקנה שהנאשם אינו סובל ממצב פסיכוטי העלול להשפיע על שיפוטו ועל ביקורת המציאות או מהפרעות אפקטיביות כגון דיכאון קליני או מצב של מאניה. כן הסביר כי כאמור, הנאשם סובל משלוש הפרעות המשפיעות על התנהגותו, שהן כאמור, פירומניה, אישיות אנטי סוציאלית ושימוש לרעה באלוהול וכן עמד על

מאפייניהן. הפרעת אישיות אנטי סוציאלית מתבטאת בדפוס התנהגות המתאפיין בזלזול בכללים חברתיים, התנהגות בניגוד לחוק, עבירות חוק חוזרות, אימפולסיביות, סף תסכול נמוך עם נטייה להתפרצויות והתנהגות תוקפנית, חוסר אמפתיה כלפי אנשים אחרים כולל קורבנות מעשיו. שימוש בחומרים פסיכו-אקטיביים מתאפיין בהשפעותיו השליליות על ההתנהגות. פירומניה, או הצתה פתולוגית, נמנית עם קבוצת ההפרעות המתאפיינות בקשיים בשליטה בדחפים. הפרעה זו מתאפיינת בניסיונות הצתה או הצתות רבות וחוזרות של חפצים או רכוש ללא מניע ברור, כגון רווח כספי, נקמה, כעס או קיצונות פוליטית; בתחושת מתח לפני הצתה ותחושת שחרור והנאה לאחריה; ובעיסוק רב בכל הקשור לשריפה, אש, הצתה ולעתים אף בעיסוק רב בעבודת כיבוי אש. באבחנה מבדלת יש לאבחן בין פירומניה לבין הצתות עברייניות ללא אבחנה פסיכיאטרית, כמפורט בחוות דעתו (עמ' 12-13).

43. ד"ר רסקין הוסיף כי כאמור, אצל הנאשם נשללה האפשרות שההצתה נובעת ממצב פסיכוטי ואף לא נמצאו סימנים להפרעות במצבי רוח כבסיס להתנהגותו. לנוכח הרקע של הנאשם ודבריו בדבר הצתות רבות בעבר, עלה כי הוא סובל מפירומניה. על רקע זה נבחנה השאלה אם מדובר בדחף בלתי נשלט בעת ביצוע המעשה או במצב אחר. ד"ר רסקין הסביר כי התנהגות של אדם הסובל מדחף שאינו בר שליטה בדרך כלל מתאפיינת במאבקו עם הדחף. במצב של כישלון במאבק זה, התנהגותו מתאפיינת במעשה מידי, אימפולסיבי וחסר הכנה. כך לדוגמה, אדם הסובל מהפרעה של קושי לשלוט בדחפים מסוג קלפטומניה (גניבה בלתי נשלטת), נאבק בדחף, אך אם הוא נכשל במאבקו, הוא יגנוב את הדבר הראשון שיתקל בו, גם אם זה חפץ חסר ערך. בדומה, אדם הסובל מהפרעה של התפרצות זעם בלתי נשלטת, המתאפיינת בסף תסכול נמוך, נאבק עם עצמו להשתלט על ההתפרצויות, אך אם יאבד שליטה, יתפרץ בשבירת חפצים או אלימות פיזית (עמ' 13).

לעומת זאת, הסביר ד"ר רסקין, כי התנהגותו של הנאשם הייתה שונה במהותה. קודם כל, כל מעשיו החלו בשתיית אלכוהול, שמשמעותה החלשת כל המגננות מול הדחף והורדת "הברקסים", למרות ידיעתו על השלכותיה השליליות של השתייה על מצבו ועל התנהגותו וחרף ידיעתו כי נאסרה עליו בצו הפיקוח. בהמשך לכך, כל מעשיו נעשו לאחר תכנון, שהתבטא בלקיחת חפצים מסוימים שנועדו להכנת מעשה מסוים, כמו מצית, נייר, אלכוהול וכדומה. אילו דובר באובדן שליטה ובהתנהגות חסרת שליטה, היה מצופה לראות כי בשל הדחף להצתה ולשרוף משהו, היה הנאשם עושה זאת במקום שבו היה, בקרבת ביתו. אך הוא לקח את החפצים ונסע מרחק כלשהו באופניים החשמליים שלו. לאחר שלא הצליח להצית את הדבר הראשון בשל רטיבות, אסף חפצים, הלך לחניון, בנה שם מדורה, הצית אותה ויצא מהחניון. התנהגות זו, הסביר ד"ר רסקין, אינה מתאימה לאובדן שליטה בדחפים ולהתנהגות אימפולסיבית. בשום שלב בהתנהגות הנאשם לא היה אובדן שליטה (עמ' 13).

ד"ר רסקין הוסיף, כי באירוע השני אף היה בולט יותר כי לא היה אצל הנאשם מצב של אובדן שליטה. אף אירוע זה החל בשתיית אלכוהול ולאחר מכן שוב הוא נסע עם האופניים החשמליים לאותו אזור, הצית ארון חשמל, נכנס לבניין והצית ארון שירות, אופניים, עגלת תינוק, רכב ולאחר מכן הלך להצית את האוטובוס. לאחר שלא הצליח להציתו במשך זמן ממושך, חזר לביתו, לקח חפצים נוספים וחזר אל אותו אוטובוס כדי להצית אותו. כפי שהסביר ד"ר רסקין, לזמן הממושך שחלף ישנה משמעות רבה לצורך האבחנה, אם אמנם מדובר במי שאינו שולט בדחף או שאיבד את הדחף. כל הפעילות של הנאשם נמשכה זמן רב שבמהלכה הצית עוד דברים. לכל המעשים קדם תכנון והם נעשו לאחר שהנאשם החליש את ההגנות שלו באמצעות שתיית אלכוהול (עמ' 14). כפי שהודגש במענה לשאלות בחקירה הנגדית, שתיית האלכוהול המכוונת מתוך ידיעת הנאשם על אופן השפעת האלכוהול עליו והעובדה שמשך זמן ההצתות באירוע השני

ארך כארבע שעות, מחזק את העובדה שלא דובר במצב שבו הנאשם איבד שליטה במעשיו (עמ' 18).

44. עוד הוסיף ד"ר רסקין, כי חרף מסוכנות מעשיו של הנאשם, הנזק הרבה והסבל הרב שגרם לאנשים רבים, תגובתו הייתה חוסר אמפתיה כלפי הנפגעים וכי אף לכך ישנה חשיבות רבה לעניין אבחנת הנאשם כסובל מהפרעה אנטי סוציאלית. אמפתיה היא יכולת הזדהות עם בעיות וכאב של האחר, בעוד שהעדרה היא אחד הביטויים הבולטים להפרעה זו. מצב שבו אדם שפגע באחר לא מרגיש את כאבו, לא מצליח, לא רוצה ולא מסוגל להזדהות עם כאבו הוא אף אחד הגורמים לפגיעות חוזרות. אף הנאשם לא ביטא כל הזדהות עם קורבנותיו, עם כאבם וסבלם. תגובה דומה הייתה לו כשדיבר במהלך ההסתכלות על הפגיעות המיניות שבהן הורשע בעבר, בלי שגילה אמפתיה כלפי קורבנותיו. הוא אף אמר כי אמנם בית המשפט קבע שדובר בעבירות ובדבר אסור, אך הוא לא יכול היה להבין זאת מאחר שלפי דבריו, המעשים היו בהסכמה (עמ' 14).

הנאשם גם אמר כי ההצתות הנדונות היו חריגות אף למעשיו בעבר, שאז הצית דברים בלי לסכן אחרים, אך הפעם, חזר מספר פעמים על כך שהיה לא שפוי כי היה שיכור. ד"ר רסקין סבור אפוא, כי הנאשם הבין היטב את משמעות מעשיו, את הפסול שבהם ואת המשמעות של שתיית אלכוהול לגביו. עוד הוסיף, כי מדברי הנאשם בבדיקות עלה, כי לאחר שפרסם את ההצתה בקבוצה של עדכוני חדשות, הוא קיבל תגובות קשות ואף איומים ולכן הוא היה במתח נפשי, שאותו הפיג בשתיית אלכוהול מרובה לקראת המעשה השני שעשה (שם).

45. לבסוף הסביר ד"ר רסקין, כי לפי הבנתו, קרבה לסייג תתקיים במצב של חוסר יכולת לשלוט בדחף המספק תחושת הנאה עם עשיית המעשה על-פי הדחף (הצתה במקרה של פירומניה). לפי דעתו המקצועית, זה אינו המצב של הנאשם. כפי שהסביר, יש להבחין בין מצב של דחף שאינו בר שליטה לבין אי שליטה בדחף או חוסר רצון לשלוט בדחף. בקבוצת ההפרעות שעמה נמנית פירומניה, האדם הסובל מההפרעה מתמודד עם הדחף. ד"ר רסקין סבור כי במעשי ההצתות המתוארים בכתב האישום, אין מדובר בהיעדר יכולת מצד הנאשם לשלוט בדחף ואף אין מדובר רק בפירומניה, אלא יותר השפעת מצב נפשי הנובע מהפרעת אישיות אנטי סוציאלית עם שימוש מכוון באלכוהול (עמ' 15).

(3) חוות דעתו של ד"ר יהודה ברוך מטעם ההגנה

חוות דעתו של ד"ר יהודה ברוך

46. ד"ר יהודה ברוך, מומחה בפסיכיאטריה, היה בין השאר, הפסיכיאטר המחוזי בצה"ל בשנים 1995-1997, מ"מ מנהל בית החולים באר יעקב בשנים 1999-2001, מנהל המרכז לבריאות הנפש ע"ש י' אברבנאל בשנים 2004-2014 והיה חבר ועדות ערר בביטוח הלאומי.

47. בחוות דעתו עמד ד"ר ברוך על תולדותיו של הנאשם, על משפחתו, על מצבו הנוכחי וכן על גרסתו המפורטת לאופן ביצוע ההצתות ולתחושותיו בקשר אליהן. דברים אלו זהים בעיקרם לאמור בחוות דעתו הראשונה של ד"ר רסקין.

בעניין הבדיקה נאמר, כי הנאשם נראה כפי גילו, מודע וצלול, התמצאותו תקינה, חשיבתו תקינה, ללא עדות למחשבות שווא. הודה בקיומם של מחשבות ומעשים אובדניים בעבר. אפקט דיספורי (חוסר שקט) עם גיוון בינוני אך תואם. אין עדות להפרעה בפרספציה (תפיסת הסביבה והבנתה).

48. כאמור לעיל, ד"ר ברוך מסכים כי האבחנה של הנאשם היא כפי שקבע ד"ר רסקין וכן הסכים עם מסקנתו כי הנאשם כשיר לעמוד לדין. אבחנתו אמנם מדויקת, אך בעניין משמעותה המשפטית ובעניין סוגיית הקרבה לסייג האחריות הפלילית מסקנתו של ד"ר ברוך שונה.

ד"ר ברוך הסביר בחוות דעתו כי פירומניה היא הפרעה נפשית שסממניה הם דחף להצתת אש ולחולל שריפות. הפירומן (מציתן) אינו עושה זאת לשם גרימת נזק או לשם רווח, אלא להפקת הנאה מעצם ההצתה. ד"ר ברוך הפנה אל מאמר בעניין פירומניה (מאת ד"ר יעקב מרגולין וד"ר אליעזר ויצטום, שפורסם באתר The Medical), המבחין בין מספר סוגי הצתת רכוש מכוונת ממניע לא כשר. על-פי DSM-5, ההפרעה של pathological arson or pathological fire setting [הצתה מכוונת - arson; הבערת אש, שאינה בהכרח ממניע לא כשר - fire setting], שמשמעותו שההצתה נעשית באופן משני להפרעה רפואית, נירולוגית או פסיכיאטרית, שייכת לקטגוריה של Disruptive, Impulse-Control, and Conduct Disorder (312.33). לשם אבחונה נדרשת עמידה בתבחינים הבאים: הצתה מכוונת ותכליתית יותר מפעם אחת; מתח נפשי או עוררות רגשית לפני המעשה; התעניינות ומשיכה לאש ולכל הקשור בה; הפקת הנאה, סיפוק או הקלה בעת הצתת שריפות, בעת ראייתן, בעת מעורבות בהן או בתוצאתן; ההצתה אינה מסיבות של רווח כספי, נקמה, השמדת ראיות או כתוצאה מפסיכוזה או הלוצינציה (חזיון שווא) או כיוצא בזה; אין הסבר פסיכיאטרי אחר להפרעה, כגון מצב מנאי או אחר.

כמפורט בחוות דעתו של ד"ר ברוך, המפנה גם אל מסקנותיו של ד"ר רסקין, כל ששת התנאים האמורים מתקיימים בנאשם (גם בהתאם ל-ICD-10-CM במסגרת הקטגוריה של הפרעה בשליטה בדחפים (Impulse Control Disorder) (קוד F63.1)).

49. ד"ר ברוך סבור כי מאחר שהנאשם סובל מפירומניה, יש לראות את ההצתות שביצע כמעשים שנבעו מהפרעה של אי שליטה בדחפים ולא כמעשה שנעשה מתוך מטרה לגרום נזק ישיר לאדם או לגורם מסוים. לשיטתו, על רקע זה אף יש לבחון את שאלת הקרבה לסייג האחריות הפלילית, וזאת מהטעם שהפרעת פירומניה שייכת לתחום ההפרעה בשליטה בדחפים ולא מתוך רצון לפגוע באדם מסוים או ברכושו. בהתאם לכך האבחנה של הנאשם היא פירומניה, השייכת לתחום ההפרעה בשליטה בדחפים, הפרעת אישיות אנטי סוציאלית ושימוש לרעה באלכוהול.

לנוכח אבחנה זו סבור ד"ר ברוך כי יש לקבוע כי הנאשם ביצע את ההצתות עקב הפרעה נפשית של אי שליטה בדחפים, בשונה מרצון לפגוע באדם מסוים או ברכושו וכי את נושא הקרבה לסייג האחריות הפלילית יש לבחון לנוכח יכולתו המוגבלת של הנאשם לשלוט בדחפיו.

עדויות של ד"ר יהודה ברוך

50. בעדותו הוסיף ד"ר ברוך כי כאמור, הנאשם סובל משילובן של פירומניה, הפרעת אישיות אנטי סוציאלית ושימוש לרעה באלכוהול, בעוד שקביעת המשקל של כל אחת מההפרעות נתונה להתרשמות הפסיכיאטר הבודק. לפי הערכתו המקצועית, מאחר שמעשי הנאשם התבטאו בהצתות, יש לתת את עיקר המשקל לפירומניה. אילו מירב המשקל היה הפרעת אישיות אנטי סוציאלית, יש להניח שמעשי הנאשם היו מתבטאים בדרכי אחרת של הפרת החוק (עמ' 19).

בעניין פירומניה הוסיף, כי היא נמנית עם קבוצת ההפרעות שעניין קושי בשליטה בדחפים ובמקרה זה, דחף להצית. אילו דובר באי שליטה בדחפים, המשמעות הייתה שהנאשם אינו כשיר לעמוד לדין. אולם זה אינו המקרה, אלא מדובר בפגיעה קשה ביכולת הנאשם לשלוט בדחפים. העובדה שהוא צרך אלכוהול, מפחיתה עוד את יכולת שליטתו בדחף. לשיטת ד"ר ברוך, נראה כי שתיית האלכוהול אצל הנאשם נועדה להרגעה, בדומה לחולי דכאון או חרדה המתמכרים לאלכוהול בשל מרכיב ההרגעה והפחתת החרדה (שם).

51. בעניין עמדתו של ד"ר רסקין, כי הנאשם צורך אלכוהול כדי להכניס את עצמו למצב של חוסר שליטה והורדת הגנות, הוסיף ד"ר ברוך, כי נראה שהנאשם אמנם חש מתח וכעס מתגבר ולכן השתייה נועדה להרגעתו ולהפחתת הגנות. אף אם הנאשם אינו מבין את ההשלכות הפסיכיאטריות של השתייה, הוא מרגיש את השפעתה והתוצאה היא פגיעה בשיפוט ובשליטה. לאחר השתייה, פוחתת יכולתו לשלוט במעשיו, אך הדחף נותר באותה עוצמה ואולי אף גובר. הסיבה לכך היא כי דחף שאינו בא לידי מימוש, אף גובר. ניתן לראות זאת אצל הנאשם בכך שתחילה הצית דבר קטן ובהמשך הצית מספר דברים ואף חזר לראות אם השתלטו על ההצתה (עמ' 20).

ד"ר ברוך הוסיף כי הוא אף חולק על דעתו של ד"ר רסקין בעניין התכנון, מאחר שהתבחינים של פירומניה כוללים גם את מרכיב התכנון, שהרי לא ניתן להצית ללא ציוד מתאים הכולל חומר דליק, כלי הצתה וכדומה (שם).

52. בעניין יכולת השליטה של הנאשם בדחף להצית, הסביר ד"ר ברוך, כי יכולתו בעייתית ואף פחתה בשל שתיית האלכוהול. פירומניה, המתאפיינת בדחף להצית, בשילוב צריכת אלכוהול, מפחיתה עוד את יכולת העמידה בפני הדחף להצית. מסיבה זו סבור ד"ר ברוך כי בעניינו של הנאשם מתקיימת הקרבה לסייג האחריות הפלילית (שם).

ח. טענות הצדדים

טענות המאשימה

53. באת-כוח המאשימה טענה כי ממספר טעמים יש להעדיף את מסקנותיו של ד"ר רסקין על פני מסקנותיו של ד"ר ברוך. **ראשית**, ד"ר רסקין הוא גורם אובייקטיבי מטעם הפסיכיאטר המחוזי, בשונה מחוות דעתו של ד"ר ברוך שנערכה מטעם הנאשם. **שנית**, חוות דעתו של ד"ר ברוך דלה יותר ואף אינה מתמודדת עם נושאים משמעותיים העולים מחוות דעתו של ד"ר רסקין, כגון: תכנון מעשי ההצתה, היעדר אמפתיה וחרטה מצד הנאשם והשילוב בין פירומניה להפרעות הנוספות. **שלישית**, מסקנתו של ד"ר ברוך אינה מנומקת כנדרש. נראה כי מסקנתו בדבר הקרבה לסייג נשענת על הכותרת של אבחנת פירומניה. מסקנה זו, לשיטת המאשימה, מרחיקת לכת מאחר שמשמעותה משליכה גם

על בעלי הפרעות אחרות כמו קלפטומניה, הפרעת אישיות סדיסטית שמובילה לעבירות אלימות, פדופילים ועברייני מין אחרים. אף אם לא כל ההפרעות האמורות נמנות עם אותו תחום של הפרעות נפשיות, מעדויות המומחים עלה כי אין מחלוקת ביניהם על כך שמדובר באנשים המתמודדים עם בעיית שליטה בדחפים. לטענת באת-כוח המאשימה, לא ניתן להניח לטובת אותם אנשים כי מעשיהם נובעים מקרבה לסייג האחריות הפלילית. כפי שהבהיר ד"ר רסקין באופן ברור, אין מדובר בבעיית שליטה בדחפים, אלא בבעיית חוסר רצון לשלוט בהם וכי זה הנושא המרכזי.

54. בכל הנוגע ליכולת הנאשם לשלוט בדחפים הדגישה באת-כוח המאשימה, כי כפי שהסביר ד"ר רסקין, לא רק שהנאשם לא עשה כל ניסיון או מאמץ לשלוט בדחף, אלא הוא התנהג בדיוק להפך. מראש ובאופן מודע להשלכת שתיית אלכוהול עליו, הוא הכניס את עצמו למצב של שכרות והסרת עקבות שיאפשרו לו לזרום עם הדחפים שלו. הנאשם אף ידע מניסיונו איזו השלכה יש לשתיית האלכוהול עליו ואף ידע שהשתייה נאסרה עליו מכוח צו הפיקוח. בעניין זה הפנתה באת-כוח המאשימה אל סעיף 34ט בחוק העונשין שלפיו אין "הנחות" למי שהכניס את עצמו במודע למצב של שכרות ואף מחמיר עם מי שעשה זאת כדי לעבור עבירה, כפי שנהג הנאשם.

בהתאם לאמור טענה באת-כוח המאשימה, כי יש לקבל את מסקנתו של ד"ר רסקין, שלפיה בנסיבות העניין לא מתקיימת בנאשם הקרבה לסייג האחריות הפלילית. כפי שהסביר, אין מחלוקת כי הנאשם סובל בין השאר, מדחף להצתה, אך זו אינה השאלה הדרושה הכרעה. השאלה שבה יש להכריע היא אם הנאשם יכול היה לכבוש את דחפיו. המאשימה סבורה כי יש להשיב על כך בחיוב וכי הדבר נתמך גם בכך שבמשך 21 שנות חייו הוא הצליח להתמודד עם הדחף בלי לסכן חיי אדם.

באת-כוח המאשימה הוסיפה, כי קל להיתפס לנסיבות חייו הקשות של הנאשם. מחוות דעת המומחים אמנם עולה תמונה קורעת לב, אך גם מעשיו החמורים בלתי נתפסים ולכן יש לבחון את הדברים מהשכל ולא מהלב. אף הנאשם הבין כי הוא עושה מעשה מסכן חיים, אבל פשוט לא היה אכפת לו. יותר היה חשוב לו הריגוש של עצמו והגעתו לסיפוק. כאן בדיוק מתבטא הרכיב האנטי סוציאלי באישיותו. גם לאחר ההצתה במבני המגורים, אשר לדברי אנשי כיבוש אש, לא זכרו שריפה בהיקף כזה בירושלים, כעבור יומיים הוא כבר חוזר על מעשיו במוקדים נוספים. לאחר שהצתה לא הצליחה לו, הוא ניסה שוב ושוב עד שהצליח. באת-כוח המאשימה הדגישה אפוא, כי מדובר באדם שעשה מעשים חמורים בלתי נתפסים שהוא מסוכן מאד לציבור וכך יש להתייחס אליו.

עוד הדגישה באת-כוח המאשימה, כי כפי שהסביר ד"ר רסקין בחוות דעתו ובעדותו, מצופה היה מהנאשם שיתמודד עם הדחף ושימזער את הסכנה ממעשיו. לעומת זאת, תכנון מעשיו וחזרתו עליהם מצביעים על ההפך מכך. הוא אף יכול היה לפרוק את הדחף באופן פחות חמור ומסוכן ממה שעשה, בלי שגילה כל אכפתיות לתוצאות מעשיו. בנסיבות אלו סבורה המאשימה, כי אין קרבה לסייג לאחריות פלילית ומכאן עתירתה להשית על הנאשם עונש שיגבה ממנו את המחיר שהוא מבין. באת-כוח המאשימה אף הדגישה, כי אף עולה כי הנאשם בהחלט מבין את המשמעות של ענישה. בעניין זה הפנתה אל הדוגמה המובאת בחוות דעתו של ד"ר רסקין, שעניינה הסיפור של הנאשם שביקש להדגים שהוא אדם הדואג לזולת. מסיפורו עלה כי סיועו לאדם שפגע בו עם האופניים החשמליים לא נבע מרצון לסייע לו, אלא מחששו שתוזמן משטרה והוא ייעצר. עולה מכך בבירור כי הנאשם מבין את הצורך בהצבת גבולות חיצוניים, הדרושים להעברת מסר עונשי וחברתי לנאשם, אשר אינו מורתע מאשם מוסרי או אמפתיה לקורבן, אלא מגלה מורא רק מפני עונש. אף

עלה מדברי המומחים, כי הוא לא היה מצית את עצמו, את ביתו או את בית קרוביו, כדי לא להיפגע ממעשיו באופן אישי. מדובר אפוא, בנאשם ששוקל שיקולי רוח והפסד אישיים ומעדיף רק את טובתו האישית על פני סיכון בדבר פגיעה משמעותית בחיי אדם.

55. בעניין הערכים המוגנים אשר נפגעו ממעשיו הנאשם, הדגישה באת-כוח המאשימה, כי בכך שהנאשם הצית דירות מגורים וגרם לנזקים רבים ומשמעותיים, הוא פגע פגיעה חמורה ביותר ברכוש ובקניין. מעבר לנזקים המתוארים בכתב האישום והעולים מהראיות לעונש, מעשיו הנאשם גרמו למשפחות רבות להתעורר באמצע הלילה לשרפה עצומה המכלה את בתיהם ולהתפנות במהירות על כל המשתמע מכך. ניתן רק לשער את תחושות הלחץ והחרדה שאירוע כזה מסב, בוודאי עת מדובר במגורי משפחות גדולות וברוכות ילדים. השרפה גרמה לנזקים כספיים כבדים, לנזקי רכוש קשים ואף לנזקים קשים בתחום הרגשי. שתיים-עשרה דירות ניזוקו באורח קשה וחמישים ושלוש דירות ניזוקו באופן שהצריך רכישת ציוד בסיסי.

באת-כוח המאשימה הפנתה לכך שבפסקי דין רבים הודגש הצורך בהחמרת עונשיהם של עוברי עבירות הצתה, מאחר שידוע איך מתחילה אש, אך לא ידוע כיצד תסתיים. כאמור בהקשר זה בעניין ע"פ 728/13 **עוידה נ' מדינת ישראל** (20.11.2013) (להלן - **עניין עוידה**), חומרת עבירת ההצתה נעוצה בכך שלמצית אין שליטה על האש, על התפשטותה ועל הנזקים החמורים העשויים להיגרם לרכוש ולחיי אדם, אפילו המצית לא התכוון לכך.

56. בעניין נסיבות העבירות טענה באת-כוח המאשימה, כי הנאשם הוא המבצע היחיד של העבירות באופן בלעדי. העבירות נעברו לאחר שהצטייד מראש באלכוה'ל, במצית ובמכשיר קשר. בנסיבות אלו, יש חומרה יתירה, מאחר שדובר בעבירות הצתה שקדם להן תכנון, כפי שאף נקבע בעניין ע"פ 1951/14 **מקונן נ' מדינת ישראל** (15.2.2015). בכל מקרה, הנסיבה המשמעותית ביותר היא הנזק העצום שנגרם מההצתות ובמיוחד בהצתה הראשונה. מעבר לנזק החמור שנגרם בפועל, פוטנציאל הנזק היה עצום ובלתי נתפס. סיום האירוע ללא פגיעות בנפש היה רק בזכות מאמצי כוחות הכיבוי וההצלה, בעוד הנאשם לא עשה דבר לכיבוי השריפה או להקטנת הנזק.

החומרה הרבה והבלתי נתפסת, כפי שהדגישה באת-כוח המאשימה, מתבטאת בכך שלאחר אירוע בסדר גודל כזה, הנאשם עמד וצפה במו עיניו בהשלכות המידיות והכה חמורות של מעשיו. למרות זאת, כעבור יומיים חזר וביצע הצתות נוספות בבתי מגורים ובחדרי מדרגות. הוא אף לא הסתפק בהצתה אחת, אלא הצית בשני בתי מגורים ואף הצית אוטובוס, שעל הצתתו עמל זמן רב ואף ניסה מספר פעמים עד שהצליח. מדובר אפוא, בהתנהלות שהיא ביטוי מובהק של הלכת הצפיות. אפילו הנאשם לא התכוון לגרום נזק, אין ספק שהוא ראה את תוצאות ההצתה כאפשרות שקרבתה לוודאות שקולה לכוונה מבחינת האשמה והפסול המוסרי. אף ניתן ללמוד על כוונתו לגרימת נזק, בכך שזה חלק מהריגוש מבחינתו. באת-כוח המאשימה הדגישה כי יש לכך משמעות רבה, מאחר שבעת קביעת העונש ניתן משקל לכך שהצתה נעשתה מתוך כוונה לפגוע. מאחר שהנאשם הצית מבני מגורים פעם אחר פעם ואף ראה את הנזק, לא ניתן לומר שמעשיו לא נעשו מתוך כוונה. בנסיבות אלו, הכמות הופכת לאיכות, גם מבחינת היקף הנזק שנגרם וגם מבחינת מספר ההצתות.

57. בעניין מדיניות הענישה הנוהגת הפנתה באת-כוח המאשימה אל חמשת פסקי הדין הבאים:

(1) ע"פ 5960/13 **מדינת ישראל נ' עון** (23.4.2014) - המשיב הורשע על-פי הודאתו במסגרת הסדר טיעון בעבירות הצתה במטרה לפגוע בבני אדם וחבלה בכוונה מחמירה. דובר בהצתת עסק (פיצריה) שבו עבד שנעשתה על רקע סכסוך עם מעסיקיו. הושתו מאסר בפועל למשך 30 חודש, מאסר מותנה ופיצוי בסך ₪ 2,000 לארבעת הנפגעים (סה"כ 8,000 ₪). ערעור המדינה התקבל, תוך קביעת מתחם עונש בין 2 ל-4 שנים והחמרת עונש המאסר בפועל ל-42 חודש.

(2) ע"פ 2249/18 **מדינת ישראל נ' פלוני** (11.11.2018) - הנאשם הורשע לאחר שמיעת ראיות בעבירת הצתה בנסיבות מחמירות ובעבירת תקיפה. העבירות נעברו כלפי בת זוגו לשעבר. בגזר הדין הושתו עליו 4 שנות מאסר בפועל, מאסרים מותנים ופיצוי למתלוננת ולילדיה בסך ₪ 45,000. הוגשו ערעורים הדדיים. ערעור המדינה התקבל ובהתאם לכך נקבע מתחם עונש בין 4 ל-7 שנות מאסר ועונש המאסר בפועל הועמד על 6 שנים.

(3) ע"פ 1908/13 **אזולאי נ' מדינת ישראל** (3.7.2014) - המערער הורשע על-פי הודאתו בעבירות הצתה, תקיפה הגורמת חבלה של ממש ואיומים. בעקבות ויכוח עם אמו, הגיע אל ביתה, הצית גרבים, השליך אותם לארון וגרם לשריפה בעת שאחותו ישנה ונמלט מהמקום. לחובתו הרשעות רבות בעבירות אלימות ומרמה. בעניין ההצתה נקבע מתחם עונש בין 4 ל-8 שנות מאסר ובעניין שאר העבירות, בין 8 ל-16 חודשי מאסר. הושתו 5 שנות מאסר בעניין עבירת ההצתה ובסך הכול, לרבות הפעלת עונשי מאסר מותנה, הושתו 6 שנות מאסר לצד מאסרים מותנים. הערעור התקבל בחלקו, כך שסך כל תקופת המאסר, לרבות בשל המאסרים המותנים שהופעלו, הועמדה על 56 חודש.

(4) ע"פ 2939/19 **חלפון נ' מדינת ישראל** (2.2.2020) - המערער הורשע לאחר שמיעת ראיות בעבירות הצתה, תקיפה סתם, איומים והיזק לרכוש. הוא הצית את דירת אחותו הנכה, אשר נשרפה כליל וגרם לנזק רב לרכוש, אשר נאמד בסך כ-200,000 ₪. לחובתו הרשעות קודמות בעבירות רכוש ואלימות. בעניין עבירת ההצתה נקבע מתחם עונש בין 3 ל-6 שנות מאסר. הושתו עליו 58 חודשי מאסר בפועל והופעלו עונשי מאסר מותנה, כך שסך הכול נדון ל-64 חודשי מאסר בפועל, מאסרים מותנים ופיצוי לנפגעת. המערער חזר בו מהערעור על הכרעת הדין והערעור על העונש נדחה.

(5) ע"פ 3116/13 **קבלאן נ' מדינת ישראל** (15.10.2013) - שני המערערים הורשעו על-פי הודאתם בעבירות קשירת קשר לפשע והצתה, בכך שהציתו אוטובוס. נקבע מתחם עונש בין 12 ל-30 חודש ועל שניהם הושתו 24 חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה, קנס בסך 15,000 ₪ ופיצוי למתלונן בסך 40,000 ₪. הערעורים נדחו.

58. המאשימה עתרה לקבוע שני מתחמי ענישה, בהתאם להסדר הטיעון. בעניין האירוע הראשון, מליל 24.11.2020, מתחם עונש בין 3.5 ל-7 שנות מאסר. בעניין האירועים מליל 26.11.2020, בין 4 ל-8 שנות מאסר. זאת בשל ריבוי ההצתות ופוטנציאל הנזק הרב, אשר לטענת המאשימה, אך במזל האש לא התלקחה לממדים משמעותיים יותר. בהתאם לכך עמדת המאשימה היא כי יש לקבוע מתחם עונש כולל בין 7.5 ל-15 שנות מאסר.

בעניין עונשו של הנאשם בתוך מתחם העונש, טענה באת-כוח המאשימה כי יש לשקול את הודאת הנאשם, את הכרתו

באחריות למעשיו ואת נסיבותיו האישיות כפי שפורטו בחוות דעתו של ד"ר רסקין. מנגד, יש לשקול את הרשעתו הקודמת ואת שיקולי הרתעת היחיד והרתעת הרבים. בהתאם לכך טענה, כי יש למקם את עונשו בחלקו התחתון של מתחם העונש, אך לא ממש בתחתיתו. עוד הוסיפה, כי אלמלא נסיבותיו האישיות, היה מקום להעמדת עונשו של הנאשם בחלק גבוה יותר של מתחם העונש וזאת אף מטעמי הצורך בהגנה על שלום הציבור לנוכח המסוכנות הרבה הנשקפת מממנו. אולם בהתאם להוראת סעיף 40א(8) בחוק, שלפיה יש לשקול את נסיבות חייו הקשות של הנאשם אשר השפיעו על העבירה, עמדת המאשימה היא כי יש להעמיד את עונשו על 8.5 שנות מאסר ועונש מאסר מותנה.

טענות ההגנה

59. באת-כוח הנאשם פתחה את טיעוניה בטענתה כי לא ניתן להקיש מפסקי הדין שאליהם הפנתה באת-כוח המאשימה אל עניינו של הנאשם, בשל שונות הנסיבות. בכלל זה, העובדה שבחלקם דובר בנאשמים שלחובתם הרשעות קודמות חמורות או עונשי מאסר מותנה בני הפעלה.

60. בנושא המחלוקת בשאלת הקרבה לסייג לאחריות פלילית טענה באת-כוח הנאשם, כי מדובר בשאלה משפטית, שעל בית המשפט להכריע בה ולא המומחים. שניהם הסכימו כי הנאשם סובל ממספר הפרעות נפשיות ולטענתה, לא ניתן לחלוק על כך שהוא אדם חולה. בנסיבות אלו טענה, כי לא ניתן לייחס לו הליכי מחשבה או שיקול דעת של אדם בריא ואף לא ניתן לומר כי הוא נעדר רצון לשלוט בדחף שלו להצתת אש. שכן, ברגע שמציף אותו דחף להצתת אש, יכולתו לעצור או לשקול שיקול הגיוני מועטה מאוד. כן טענה, כי בניגוד לטענת המאשימה, שתיית האלכוהול לא נעשתה מתוך כוונה להיכנס למצב מפחית הגנות, אלא כפי שלפי טענת באת-כוח הנאשם הציג זאת ד"ר ברוך, כי השתייה נועדה להרגעת הדחף. אולם, לטענת באת-כוח הנאשם, הוא לא הבין שהשתייה אינה מרגיעה זאת ובמצב זה יצא להרגעת הדחף ובעודו חסר שליטה בדחף, הצית אש.

61. באת-כוח הנאשם הוסיפה כי לפי חוות דעת המומחים הנאשם הוא אדם חולה, שנפשו אינה בריאה ולכן לטענתה, לא ניתן לומר כי הסיפוק יותר חשוב לו. כלל הקרבה לסייג לאחריות פלילית מאפשר לכלול את אותם מקרים של אנשים שהם כשירים לעמוד לדין, האחראים למעשיהם לפי הדין, אך מידת יכולתם "להבין או להימנע מהמעשה נפגמה, יש בהם כדי להפחית את מידת האשם המוסרי של הנאשם" (ת"פ (מחוזי מרכז-לוד) 14479-06-20 **מדינת ישראל נ' כהן** (13.9.2021), כבוד השופט ע' קובו, פסקה 18 (להלן - **עניין כהן**)). במילים אחרות, באת-כוח הנאשם טענה, כי כשם שמידת האשם המוסרי של מי שקיימת לגביו קרבה לסייג, נמוכה מזו של אדם אחר, כך גם על מתחם העונש בעניינו להיות נמוך בהתאם למצבו הנפשי בעת העבירה. לטענתה, כך נקבע גם בנסיבות שבהן העבירה נעברה בעת שמחלת נפש הייתה בהפוגה, אך העבירה נעברה על רקע המחלה וחרף חלוף כעשר שנים מאז ההתקף הפסיכוטי האחרון (ת"פ (מחוזי מרכז-לוד) 65846-05-18 **מדינת ישראל נ' צבא** (24.6.2019)). בנסיבות אלו ומאחר שעל-פי טענתה, מעל 90% מהפירומנים, לוקים גם בהפרעת אישיות אנטיסוציאלית, לא ניתן לומר כי לא מתקיימת בנאשם הקרבה לסייג או שהוא יכול היה לבחור את מעשיו ולשלוט בהם. שכן, לפירומן יש דחף חזק להצתת אש כדי להירגע, אך בשל ההפרעה האנטי סוציאלית, יכולת השליטה בדחף קשה הרבה יותר.

62. באת-כוח הנאשם טענה כי אף יש לתת את הדעת לכלל נסיבות חייו הקשות של הנאשם, אשר מאז ילדותו עבר

ממוסד אחד לשני, באחד מהם פגעו בו מינית ובאחר אף היה עד לרצח (יוער, כי ידוע שהיה במקום רצח, אך לא כי הנאשם היה עד לו). לטענתה, מדובר במי שפגעו בו פעמים רבות ולטענתה, אף במסגרת מעצרו ולכן אף אין מקום לטענה כי הנאשם יוכל לקבל טיפול במסגרת שירות בתי הסוהר. כך בייחוד מעת שלפי טענתה, בכלא הוא קורבן התעללות, בין השאר, בשל היותו ילדו, קל דעת ואדם שאינו בריא.

באת-כוח הנאשם הפנתה אל הסיכום הרפואי בעניינו של הנאשם בשירות בתי הסוהר. ממנו עולה לטענתה, כי היו כשלושה-ארבעה אירועים, לרבות בזמן מאסרו הקודם. ביום 11.6.2019, במהלך מאסרו הקודם, עת היה כבן 18.5, הוזמן רופא בשעה 23:00 בלילה לבדיקת אסיר בן 18 שטען שאסיר אחר אנס אותו. בעניין זה ניתן לראות כי ביום 24.6.2019 הנאשם נבדק בחדר 4 בבית חולים וולפסון עקב תקיפה מינית. למחרת, ביום 25.6.2019, לטענתה הוא שוב נאנס, אך נכתב כי התפרע במרפאה. כעבור יום, ביום 27.6.2019, הוא הועבר לכלא רימונים. ביום 17.8.2021 הנאשם הובא למרפאה על רקע חתכים שטחיים שחתך את עצמו בצוואר, וכפי שנכתב שם, עשה זאת כדי שיועבר לאגף אחר והעניין הועבר לטיפול של עובדת סוציאלית. באת-כוח הנאשם טענה, כי בקשת הנאשם לעבור אגף הייתה בשל חששו שיפגעו בו, בעוד שבאגף אחר יש לו תומך השומר עליו.

לנוכח האמור טענה באת-כוח הנאשם, כי יש לתת משקל לכך שעונש מאסר בבית סוהר אינו מתאים לנאשם וכי ענישה זו מתעלמת מהיותו אדם חולה, שנפגע בבית הסוהר.

63. בעניין מדיניות הענישה הנוהגת הפנתה באת-כוח הנאשם אל חמשת פסקי הדין הבאים:

(1) ת"פ (מחוזי מרכז-לוד) 14479-06-20 **מדינת ישראל נ' כהן** (13.9.2021) - הנאשם הורשע בריבוי העבירות הבאות: כניסה והתפרצות לבניין שאינו למגורים בנסיבות מחמירות, ייצור נשק, החזקת נשק, ניסיון להרוס נכס בחומר נפיץ והצתה וכן בעבירת ניסיון הצתה. דובר בנאשם, גרוש בן 69, שהחליט לשרוף בתי דין רבניים ומועצות דתיות באמצעות השלכת מטענים וחומרים מאיצי בערה אשר יתלקחו בו זמנית וזאת כדי להפסיק את שירותי הדת לציבור החילוני ולהביא להפרדת הדת מהמדינה. הוא ביקר במוסדות דת רבים והחל לממש את תכניתו. שישה מבין מטעני התבערה שהכין התלקחו וגרמו נזקים כבדים לשישה מוסדות דת. על סמך חוות דעת פסיכיאטריות מטעם הפסיכיאטר המחוזי ומטעם ההגנה נקבע כי הנאשם אינו לוקה במחלת נפש, אך הוא לוקה בהפרעת אישיות חמורה הכוללת קווים נרקיסטיים גרנדיוזיים בדומה להפרעות אישיות חמורות, כי אינו מבין את השלכות מעשיו על סביבתו וכי הוא לחלוטין נעדר תובנה להפרעתו. אף נמצאו אצלו תבחינים המתאימים להפרעת אישיות סכיזואידית. בנסיבות אלו נקבע כי התנהגותו הושפעה באופן ממשי מהפרעת האישיות שבה הוא לוקה וכי מתקיימת הקרבה לסייג לאחריות פלילית, המשפיעה על מתחם העונש. נקבע מתחם עונש בין 3 ל-6 שנות מאסר ועל הנאשם הושתו 36 חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה וקנס בסך 10,000 ₪.

(2) ת"פ (מחוזי מרכז-לוד) 65846-05-18 **מדינת ישראל נ' צבא** (24.6.2019) - הנאשם הורשע על-פי הודאתו בעבירת הצתה, בכך ששפך בנזין על סורגי חנות, הצית אש ונמלט מהמקום. בהתאם להסדר הטיעון הוסכם כי אם תסקיר שירות המבחן ילמד על כך שהמעשים נעשו על רקע בעיות נפשיות, הצדדים יטענו כי יש מקום לחריגה ממתחם העונש בשל סיכויי שיקום וקרבה לסייג לאחריות פלילית ובהתאם לכך יעתרו להשתת 9 חודשי מאסר בעבודות שירות.

על-פי התסקיר ועל-פי חוות דעת פסיכיאטרית שהוגשה, הנאשם אובחן בילדותו כלוקה בסכיזופרניה ובהפרעת אישיות אנטי סוציאלית, אשר במהלך השנים התבטאה בתנודות במצב רגשי, קשיי תפקוד והסתגלות ועוד. על רקע זה, הוא אף לא גויס לצבא. מגיל צעיר נהג באלימות ואף אושפז על רקע מצב פסיכוטי חריף וכי ההטבה במצבו הייתה בעת טיפול תרופתי. בגזר הדין נקבע בין השאר, כי אמנם לא חלה התדרדרות במצבו הנפשי של הנאשם אשר הובילה לעבירה, אך דובר בעבירה ללא מניע ולנוכח מחלת הנפש שבה לוקה הנאשם מאז ילדותו, נקבע כי העבירה נעברה על רקע מחלת נפש תוך קרבה לסייג לאחריות פלילית. הסדר הטיעון כובד תוך קביעת מתחם עונש בין 9 ל-24 חודשי מאסר ועל הנאשם הושתו 9 חודשי מאסר בעבודות שירות, מאסר מותנה ופיצוי למתלונן בסך 20,000 ₪.

(3) ת"פ (מחוזי ב"ש) 62849-11-20 **מדינת ישראל נ' וורקו** (6.5.2021) - הנאשם הורשע על-פי הודאתו במסגרת הסדר טיעון בעבירת הצתה. הוא הגיע אל בית אמו וחשב שלא פותחים לו את הדלת על רקע עימותים בינו לבין משפחתו. בתגובה לכך הצית את דלת הכניסה ועזב את המקום, אך הודיע למשטרה. בתסקיר שירות המבחן נאמר כי הוא מוכר למערכת הפסיכיאטרית מאשפוזים רבים בעבר. מחוות דעת פסיכיאטרית שהוגשה עלה כי אובחן כלוקה בסכיזופרניה, בהפרעת אישיות אנטי סוציאלית ובשימוש בחומרים פסיכו-אקטיביים, סמים ואלכוהול. אשפוזו האחרון היה זמן קצר קודם לעבירות, על רקע החמרה במצבו. נקבע מתחם עונש בין 18 ל-36 חודשי מאסר. בהתחשב בין השאר בכך שלחובתו 17 הרשעות קודמות, בהן עבירות אלימות והצתה שבעטין נשא בעונשי מאסר, הושתו 22 חודשי מאסר בפועל ומאסר מותנה.

(4) ע"פ 8373/11 **פושקריוב נ' מדינת ישראל** (23.7.2012) - ערעור זה נדון קודם לתחולת תיקון 113 של חוק העונשין. המערער הורשע בארבע עבירות הצתה ובעבירת היזק במזיד. הוא הצית את דירת שכנו וגרם נזקים לדלת הדירה, לארון, למחסן ולגדר הבניין. טענתו כי יש לזכותו מחמת אי שפיות נדחתה והושתו עליו 24 חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה ופיצוי למתלונן בסך 2,000 ₪. הערעור על הכרעת הדין נדחה, אך נקבע כי אמנם הנאשם לא עבר את העבירות בעודו במצב פסיכוטי, אך יש קשר בין העבירות להפרעה הנפשית שממנה הוא סובל, אפילו לא היה בה כדי לפגוע באופן מוחלט בכושר שיפוטו. לפיכך עונש המאסר הופחת ל-6 חודשי מאסר בעבודות שירות.

(5) ת"פ (מחוזי ב"א) 8182/04 **מדינת ישראל נ' ציטמן** (16.6.2005) - גזר הדין בעניין זה ניתן קודם לתחולת תיקון 113 של חוק העונשין. הנאשם הורשע על-פי הודאתו במסגרת הסדר טיעון בשלוש עבירות הצתה, בכפוף לכך שתוגש חוות דעת פסיכיאטרית, שתקבע כי הוא סובל מפירומניה ולהגשת תסקיר שירות המבחן. הנאשם הצית קוצים שגרמו לנזק קל לסככה וכיבה את האש באמצעות צינור מים שהיה במקום; הצית נייר סמוך למפעל נייר וגרם לשרפה גדולה שנזקה רב ולמרות ניסיונו לא הצליח לכבות את השרפה; הצית נייר סמוך למפעל נוסף וגרם נזקים, גם הפעם ניסה לכבות את השריפה. חוות דעת פסיכיאטרית קבעה כי הנאשם סובל מפירומניה וכי הוא זקוק לטיפול תרופתי ואחר ארוך טווח. בהתחשב בין השאר, במצבו הנפשי, הושתו עליו 24 חודשי מאסר בפועל ומאסר מותנה. במסגרת הערעור הוסכם כי העונש יופחת ל-6 חודשי מאסר בעבודות שירות וכן ניתן צו מבחן למשך שלוש שנים (ע"פ 6870/05 **ציטמן נ' מדינת ישראל** (13.3.2007)).

64. בעניין מתחם העונש ההולם טענה באת-כוח הנאשם, כי יש לקבוע זאת על-פי עיקרון ההלימה בהתחשב בכך שמידת האשם של הנאשם נמוכה לנוכח הפרעותיו הנפשיות. כן טענה, כי בשל הפרעותיו הנפשיות, אף בעניין נסיבות

העבירה יש לתת משקל לכך שיכולתו להימנע ממעשי העבירות מוגבלת וכך גם יכולת שליטתו במעשיו מוגבלת. כן טענה, כי יש לתת משקל להודאת הנאשם במעשים, לכך שסיפר עליהם לפסיכיאטר ואף הודה בבית המשפט והכיר באחריותו למעשיו. כמו כן הדגישה, כי לא ניתן לדון את הנאשם כפי שדנים כל נאשם אחר וכן כי יש לשקול את העובדה שבית סוהר אינו מתאים לאדם כמוהו. לנוכח כל האמור ומאחר שעל-פי טענתה מתקיימת בנאשם הקרבה לסייג לאחריות פלילית, טענה כי יש לקבוע מתחם עונש בין 1 ל-4 שנים.

65. בעניין עונשו של הנאשם בתוך המתחם טענה באת-כוחו כי יש להעמיד את עונש המאסר על תקופת המעצר, שראשיתה ביום 27.11.2020.

לבסוף הוסיפה באת-כוח הנאשם, כי הנאשם הזעיק עזרה בעקבות אחת ההצעות. כמו כן הפנתה אל סיכום הביקור רפואי אצל רופאה פסיכיאטרית מיום 14.7.2020, שם צוין כי הנאשם הוכר בביטוח לאומי כבעל נכות בשיעור 50%. לטענתה, הנאשם פנה לטיפול, אך לא אובחן נכון. בנסיבות אלו לטענתה, יש לתת משקל לפנייתו לקבלת עזרה ולכך שלא אובחן באופן נכון.

ט. דין והכרעה

(1) קביעת מתחם העונש ההולם

מספר מתחמי הענישה

66. הנאשם הואשם בקשר למספר אירועי הצתות שאירעו בשני לילות, בהפרש של יומיים, אשר נעברו תוך הפרת צו פיקוח שאסר עליו שתיית אלכוהול ותקיפת שוטר בעת מעצרו. על-פי "**מבחן הקשר ההדוק**", שלפיו אם העבירות נעברו בסמיכות זמנים ומקומות ואף מדובר במסכת עבריינית אחת, ניתן היה לקבוע מתחם עונש אחד (ע"פ 4910/13 ג'אבר נ' מדינת ישראל (29.10.2014); ע"פ 1261/15 מדינת ישראל נ' דלאל (3.9.2015)). למרות זאת, לא נמצאה הצדקה לחריגה מההסכמות במסגרת הסדר הטיעון, שלפיהן המאשימה תעתור לקביעת שני מתחמי ענישה ולפיכך כך ייקבע.

הערכים החברתיים שנפגעו מהעבירות ומידת הפגיעה בהם

67. הערכים החברתיים הנפגעים מעבירת הצתה הם רבים והם במישורים שונים. העיקריים הם שלום היחיד, שלום הציבור, שלמות הקניין והצורך בהבטחת הביטחון האישי ובטחון הציבור. חומרתה היתירה של עבירת ההצתה שעבר הנאשם נלמדת מהעונש המרבי הקבוע לצדה, העומד על עשרים שנות מאסר. לא אחת הודגשה חומרתה היתירה של עבירה זו, אף אם הסבה רק נזק לרכוש, וכך גם הודגש הצורך בהחמרת עונשיהם של עוברים. זאת בשל הסיכון הרב הגלום בהצתה ומאחר שהאש עלולה להתפשט ללא שליטה ולהסב נזקים כבדים לגוף ולרכוש המצויים סמוך למוקד

ההצתה. כפי שהודגש, "אוי לגפרור שהצית להבה, שסופה ואחריתה מי ישורנה. נוכח הסכנה לגוף ולרכוש הגלומה בעבירת ההצתה, הפסיקה רואה בחומרה עבירה זו... ובתי המשפט חזרו והדגישו כי עבירת ההצתה מחייבת בדרך כלל להשית מאסר בפועל של ממש" (עניין עוידה, כבוד השופט י' עמית, פסקה 7 וכן פסקי הדין הנזכרים שם). כך גם הודגש הנזק החמור הנגרם מעבירת ההצתה. "בהצתה טמון נזק הרסני. אש המתפשטת באופן בלתי מבוקר זורה הרס, ומסכנת את האדם ואת החי, את הגוף ואת הרכוש. לא בכדי עמד בית משפט זה על חומרת עבירת ההצתה, ודומה כי אין צורך להכביר בכך מילים" (ע"פ 2939/19 חלפון נ' מדינת ישראל (2.2.2020), כבוד השופט ע' גרוסקופף, פסקה 6).

בשל חומרתה וכאמור, הודגש פעם אחר פעם כי עבירת ההצתה מחייבת החמרה בענישה וכי בדרך כלל יושת על עובריה מאסר בפועל. כך למשל נקבע: "בית משפט זה עמד לא אחת על חומרתה של עבירת ההצתה ועל הצורך להיאבק בה באמצעות ענישה משמעותית ומרתיעה, בהדגישו את פוטנציאל הנזק המשמעותי אשר טמון בעבירה זו ואת חוסר היכולת לשלוט בתוצאותיה או לצפותן (...). משיקולים אלה הוטעם בעבר כי הצתה, לא כל שכן כזו שהייתה עלולה להוביל לקיפוח חיי אדם, מחייבת השתת עונש מאסר בפועל (...)" (ע"פ 6720/16 מדינת ישראל נ' פלוני (3.7.2017), כבוד השופט ס' ג'ובראן, פסקה 9 וכן הפסיקה שם). בדומה נקבע, כי "עבירת ההצתה... היא עבירה חמורה ביותר הטומנת בחובה סיכון רב לשלומם של הציבור (...). בית משפט זה קבע לא פעם כי נוכח חומרתה הרבה של עבירת ההצתה לא ניתן להסתפק בעונש שאינו כולל רכיב משמעותי של מאסר בפועל (...)" (ע"פ 1951/14 מקונן נ' מדינת ישראל (15.2.2015), כבוד השופטת (כתוארה אז) א' חיות, פסקה 6 וכן פסקי הדין הנזכרים שם).

68. למרות חומרתה הרבה של עבירת ההצתה, נקבעו לגביה "מדרגי ביניים של חומרה" ובהתאם לכך, גם מדרג בענישה (ע"פ 4036/13 אמארה נ' מדינת ישראל (5.10.2014), כבוד השופט י' עמית, פסקה 6). מדרג זה נובע מנסיבותיה של העבירה, כלהלן, "הצתה של נכס בנסיבות שאין לחשוש כי ההצתה תתפשט לרכוש אחר; הצתה של נכס שעלולה להתפשט ולפגוע ברכוש אחר; הצתה של נכס שיש בה פוטנציאל לפגיעה בגוף ובנפש; הצתה של נכס בנוכחותו הקרובה והמיידי של אדם, מה שמגביר את פוטנציאל הפגיעה בגוף ובנפש; הצתה שגרמה בפועל לפגיעה בגוף ובנפש על אף שהמצית לא התכוון לכך (מחשבה פלילית של פזיזות); והצתה בכוונה לפגוע בגוף ובנפש... מובן כי בתוך מדרגי ביניים אלה יש להבחין בין נסיבות שונות לחומרה או לקולא, כמו ערך הרכוש שהוצת או מספר האנשים שעמדו תחת סיכון של פגיעה" (שם).

בענייננו נראה כי מדובר בהצתה במדרג חומרה מהגבוהים ביותר. ההצתה הראשונה הייתה באישון לילה במתחם שבו חמישה בניינים ובו כמאה ועשרים דירות שבהן גרות משפחות ברוכות ילדים. אף חלק ניכר משאר ההצתות היו בבתי מגורים (בחדרי מדרגות) או סמוך אליהם. ההצתה הראשונה התפשטה במהרה לדירות רבות שניזוקו ונותקו מתשתיות חיוניות למספר ימים, חלקן ניזוקו באופן קשה מאד ובשל כך, שיקומן נמשך זמן רב. פוטנציאל הפגיעה בגוף היה רב, אך במזל ובשל הימלטות בני המשפחות באמצע הלילה מדירותיהן, לא הייתה פגיעה בנפש. הפגיעה בערכים החברתיים המוגנים הייתה אפוא, בעוצמה גבוהה מאד.

לנוכח הרשעת הנאשם גם בהפרת צו פיקוח ובתקיפת שוטר, הוא פגע בערכים חברתיים נוספים. בהפרת צו הפיקוח

הוא פגע בערכים החברתיים שעניינם שלטון החוק, מעמד הרשות השופטת ואמון הציבור ברשות השופטת. בתקיפת השוטר הוא פגע בערכי שלטון החוק ושלמות הגוף.

בחינת מדיניות הענישה הנוהגת

69. פסקי הדין שהוגשו מטעם הצדדים ובעיקר אלו שהוגשו מטעם המאשימה, משקפים את מדיניות הענישה הנהוגה בעניין עבירות הצתה, שלפיה ככלל, הרשעה בעבירה זו גוררת השתת עונשי מאסר בפועל לתקופות משמעותיות, הנקבעות בהתאם לנסיבותיו של כל מקרה. עם זאת, ככל שנסיבות העבירות חמורות יותר - דוגמת המקרה הנדון - כך יעלה המשקל שיינתן לעונש המרבי הקבוע בחוק לצד העבירה. כפי שנקבע לעניין זה, **"עונשי מאסר מרביים אינם באים לקבוע אך ורק את גבולה העליון של סמכות הענישה שבידי בתי המשפט. עונשים כאמור מבטאים את רמת הענישה הראויה במקרים החמורים ביותר של ביצוע העבירה... ומהם ניתן וראוי לגזור את מתחם העונשים עבור מקרים פחות חמורים"** (ראו פסקה 16 לפסק דיני בע"פ 3124/18 פלוני נ' מדינת ישראל (14.8.2019), והאסמכתאות שם (...)) (ע"פ 147/21 מדינת ישראל נ' ביטון (14.2.2021), כבוד השופט א' שטיין, פסקה 8).

מכל מקום, **"כאן המקום לשוב ולהזכיר, כי מדיניות הענישה הנוהגת הינה אך פרמטר אחד בלבד ממכלול שיקולים שבית המשפט שוקל בבואו לקבוע את מתחם העונש"** (ע"פ 3819/20 וקנין נ' מדינת ישראל (18.10.2020), כבוד השופט ג' קרא, פסקה 11. ראו גם: ע"פ 6390/20 מדינת ישראל נ' פלוני (10.2.2021), כבוד השופט ג' קרא, פסקה 9; ע"פ 1323/13 חסן נ' מדינת ישראל (5.6.2013), כבוד השופטת ע' ארבל, פסקה 9).

נסיבות העבירות

70. נסיבות מעשי העבירות אשר נשקלו, הן כלהלן.

ראשית לכל, מספר עבירות ההצתה והיקפן. באירוע הראשון (מליל 24.11.2020), כפי שטענה באת-כוח המאשימה, דובר באירוע בלתי נתפס בהיקפו ובחומרתו, עד כדי כך ששירותי הכיבוי אמרו כי אינם זוכרים בירושלים הצתה בבתי מגורים בהיקף כזה. כפי שעולה ממכתבה של מנהלת המחלקה לשירותים חברתיים בלשכת שכונות רוממה והקריות בירושלים, מיום 9.12.2020 (ת/2) וכמפורט בכתב האישום, ההצתה נעשתה במתחם שבו גרות מאה ועשרים משפחות, שחלקן הגדול ניזוקו מהשרפה. המתחם נותק מתשתיות חשמל, גז, מים וטלפון למספר ימים ולשלושים ושלוש משפחות לא היה חשמל במשך יותר משבוע. שתיים-עשרה דירות ניזוקו באופן קשה ביותר שהצריך שיפוץ מקיף. חמישים ושלוש משפחות ניזוקו ברכוש באופן שהצריך רכישת ציוד בסיסי רב. מתוך אותן משפחות, אחת-עשרה נאלצו לשהות במלון וכחמש-עשרה עזבו את בתיהן עד השלמת השיפוץ. נזקי הרכוש היו עצומים. עיריית ירושלים סייעה בניקיון החיצוני של הבתים ובניקיון השטחים הציבוריים ועוד כיוצא בזה, אולם המשפחות ניזוקו בפגיעה ברכושם, בפגיעה רגשית ובשל החוויה הקשה והטראומטית שחוו. דומה כי אין צורך בראיות כדי להבין את ההשלכות של נזקים בהיקף כזה על נפגעי

השרפה ואת המשמעות של מתחם שבו גרות מאה ועשרים משפחות ברוכות ילדים שנאלצו להתעורר בשעה 03:00 ולהימלט על נפשם מאימת השרפה. למרבה המזל, הודות לפינוי המהיר של הדיירים ולפעילות שירותי הכבאות, לא הייתה פגיעה בנפש, אך מדובר בפגיעה עצומה ברכושם ובנפשם של דיירי המתחם.

לכך יש להוסיף גם את סדרת ההצתות שהצית הנאשם כעבור יומיים, בליל 26.11.2020, אשר כללה הצתת אוטובוס שניזוק באורח קשה ומאחר שהמנוע נשרף כליל ואף חלל האוטובוס ניזוק, לא מן הנמנע שיצא מכלל שימוש. נוסף לכך הצית הנאשם ארון חשמל, עגלת תינוקות, ארון שירות, שני זוגות אופניים במספר בניינים שונים, שאף במזל כובו במהרה ובכך נמנעו שרפות גדולות.

שנית, הפרת צו הפיקוח. חומרת המעשים מתבטאת גם בכך שאת העבירות האמורות עבר הנאשם תוך הפרת צו הפיקוח שאסר עליו שתיית אלכוהול וכי סדרת העבירות שעבר הסתיימה בתקיפת שוטר.

שלישית, תכנון. כמתואר בכתב האישום, כל העבירות נעשו לאחר תכנון מוקדם והצטיידות בשורה של חפצים שנדרשו לנאשם לצורך ההצתות ובהם, אלכוהול, ששימש חומר בערה; מצית טורבו, להבערת האש ולהבטחת עוצמת ההצתה; מכשיר הקשר למעקב אחר הדיווחים לכוחות ההצלה; ניירות, קרטונים, ספרים, מזון, קרשים ושאר הפריטים שאסף והביא במיוחד לצורך ההצתות.

רביעית, בלעדיות. הנאשם עשה עת כל המעשים, משלב התכנון ועד הוצאתם אל הפועל, לבדו.

קיומן של נסיבות נוספות, שלקיומן טענה ההגנה, ייבחנו עתה במסגרת הדיון בסוגיית הקרבה לסייג לאחריות פלילית.

הקרבה לסייג לאחריות פלילית

71. במסגרת הנסיבות הקשורות בביצוע העבירות שבהן יש להתחשב בקביעת מתחם העונש ההולם, נבחנות בין השאר, **"הקרבה לסייג לאחריות פלילית כאמור בסימן ב' לפרק ה'1" (סעיף 40ט(א)(9) בחוק העונשין) וכן הנסיבות הקבועות בס"ק (6), "יכולתו של הנאשם להבין את אשר הוא עושה, את הפסול שבמעשהו או את משמעות מעשהו..." ובס"ק (7), "יכולתו של הנאשם להימנע מהמעשה ומידת השליטה שלו על מעשהו..."**. כבר בעבר נקבע כי נסיבות אלו, הנוגעות למצבו הנפשי של הנאשם, מצדיקות התחשבות בקביעת עונשו. מאז תיקון 113 של חוק העונשין, המקום להתחשב בהן הוא במסגרת קביעת מתחם העונש (ע"פ 1865/14 פלוני נ' מדינת ישראל (4.1.2016), כבוד השופט י' עמית, פסקה 5 (להלן - **ע"פ 1865/14 פלוני**); ע"פ 5374/20 מדינת ישראל נ' פלוני (12.4.2022), כבוד השופט נ' הנדל, פסקה 13).

ככלל, משמעותן של שלוש הנסיבות האמורות היא כי אם מצבו הנפשי של הנאשם משפיע על יכולתו להבין את אשר הוא עושה, את הפסול שבמעשהו או את משמעותו או שמצבו הנפשי פגם ביכולתו להימנע מהמעשה או פגם במידת

שליטתו במעשה, כי אז הדבר עשוי לעלות לכדי קרבה לסייג לאחריות פלילית. בנסיבות אלו ועל-פי סעיף 40ט, יהיה על בית המשפט להתחשב במצבו האמור של הנאשם בעת קביעת מתחם העונש ההולם. ההצדקה לכך נעוצה בכך שיש באותן נסיבות כדי להפחית את מידת אשמו המוסרי של הנאשם. לפיכך ואם מחמת מצבו הנפשי נפגעה תפיסתו את המציאות או יכולת שליטתו במעשיו, כי אז הדבר בהכרח יצדיק הפחתה בעונשו. **"מידת אחריותו המוסרית של העבריין למעשה שביצע נגזרת מגודל הפגיעה בתפיסת המציאות ובמידת השליטה שלו על מעשהו בשל מצבו הנפשי, ובהלימה לכך, על בית המשפט לגזור את עונשו לקולה או לחומרה"** (ע"פ 10416/07 דולינסקי נ' מדינת ישראל (7.12.2009), כבוד השופט י' עמית, פסקה 12 (להלן - עניין דולינסקי)).

מידת ההפחתה במתחם העונש ההולם נקבעת אפוא, בהתאם לסוג ההפרעה הנפשית ממנה סובל הנאשם, בהתאם למידת עוצמתה ולמידת קרבתה אל סייג האחריות הפלילית. כך גם בהתאם למידת הפגיעה ביכולת הנאשם להבין את מעשה העבירה, את הפסול שבו ואת משמעותו וכן היא מושפעת ממידת יכולתו להימנע ממעשה העבירה לנוכח מצבו הנפשי (ראו עוד: עניין דולינסקי, שם; ע"פ 1865/14 פלוני, שם; ע"פ 4312/11 פלוני נ' מדינת ישראל (10.6.2013), כבוד השופט ח' מלצר, פסקאות 11-13; עניין כהן, פסקה 18).

72. עם זאת, יש לזכור כי אף שקילת מצבו הנפשי של הנאשם ואם יש בו כדי להצדיק הפחתה מעונשו, צריכה להיעשות בזהירות תוך בחינת השאלה אם אמנם מדובר במצב נפשי המצדיק זאת ואם כן, באיזו מידה. **"אין גם להתעלם מן הצורך שלא לפתוח פתח חסר תחומים וגבולות לכל טענה הנטענת בידי מי שביצע עבירה, בדבר פגם נפשי ממנו הוא סובל. הקלה מופרזת בעונשו של מי שביצע עבירה בשל פגם במצבו הנפשי, שלא אינן את יכולותיו הקוגניטיביות והרצוניות, עשוי ליצור מדרון חלקלק, שיפגע באפקטיביות של המשפט הפלילי כגורם מרתיע ומחנך, ייצור מסכת אין-סופית של התדיינות, יכרסם בתחושות הצדק של קורבנות העבירה ומשפחותיהם, ועשוי לפגוע באמון הציבור במערכת. על הענישה המופחתת שיש להשית על מי שסבל מתסמונת פוסט טראומתית, לבטא, איפוא, באופן מידתי את הגריעה שהביאה זו ביכולתו להבין את מעשיו או לשלוט בהם ולשקף את היקף הגריעה ואותה בלבד"** (ע"פ 9369/07 אנסטסיה נ' מדינת ישראל (4.6.2009), כבוד השופטת ע' ארבל, פסקה 6). הדברים יפים כמובן לכל מצב נפשי או הפרעה נפשית אשר לגביהם נטען כי הם מצדיקים הפחתה במתחם העונש ההולם ובענישה.

73. עוד יש לזכור, כי הנטל להוכחת התקיימות הקרבה לסייג לאחריות פלילית, באופן המצדיק לשקול זאת בעת קביעת מתחם העונש ההולם, מוטל על הנאשם הטוען זאת, וכי רף ההוכחה הנדרש, כפי שנקבע בסעיף 40י(ג) בחוק, הוא **"רמת ההוכחה הנדרשת במשפט אזרחי"**. כאמור, **"בהקשר זה לא די כי הנאשם יעורר ספק סביר בקיומה של נסיבה זו, והרף הנדרש להוכחת קיומה של נסיבה מקילה לפי סעיף 40ט(א) הוא רף ההוכחה הנדרש במשפט אזרחי - קרי, מאז הסתברויות; וזאת בהתאם לאמור בסעיף 40י(ג) לחוק..."** (ע"פ 7876/15 חמאמה נ' מדינת ישראל (30.8.2017), כבוד השופטת ע' ברון, פסקה 25).

בנסיבות הנדונות ומהטעמים שיובאו עתה, הגעתי לכלל מסקנה כי לא עלה בידי הנאשם להרים את נטל ההוכחה ולבסס את טענתו בדבר הקרבה לסייג לאחריות פלילית. מנגד, עלה בידי המאשימה לסתור את טענתו זו. עם זאת, בהתאם להוראת סעיף **"הנסיבות הנוספות"** הקובע בסעיף 40יב, כפי שעוד יובהר בהמשך הדברים, נמצא מקום לתת משקל

למצבו הנפשי של הנאשם, הן בעת קביעת מתחם העונש הן בעת קביעת עונשו בתוך המתחם.

74. ככלל וכאמור, מצאתי לנכון לאמץ את טענותיה של באת-כוח המאשימה, אשר היטיבה לנמק את ההצדקה להעדפת עמדתו של ד"ר רסקין על פני עמדת המומחה מטעם ההגנה. בדומה, באת-כוח המאשימה הסבירה באופן רהוט ומקיף על שום מה אין לומר כי בנסיבות העניין מתקיימת בנאשם הקרבה לסייג לאחריות פלילית. מאחר שעיקרי טענותיה אלו כבר הובאו לעיל, נביא עתה את הדברים בתמצית בלבד.

75. תחילה ראוי להזכיר כי לא הייתה מחלוקת על כך שהנאשם אינו סובל ממחלת נפש הפוגעת בשיפוטו או בביקורת המציאות, כי לא נמצאו אצלו סימנים פסיכויים וכי אינו סובל מהפרעה אקטיבית או מפגיעה בביקורת המציאות. הוא נמצא אחראי למעשיו ואף נמצא כשיר לעמוד לדין. האבחנה של הנאשם, שאף היא לא הייתה שנויה במחלוקת, היא כי הוא סובל משילוב של פירומניה, הפרעת אישיות אנטי סוציאלית ושימוש לרעה בחומרים פסיכו-אקטיביים - אלוהול.

מאחר שאחד ממאפייניה של פירומניה הוא דחף להצתה, לעיסוק באש ובכל הקשור בכך, המחלוקת התמקדה רק בשאלת יכולת הנאשם לשלוט בדחפיו וכפועל יוצא מכך, אם יש במצבו הנפשי כדי לבסס קרבה לסייג לאחריות פלילית. תמצית עמדתו של ד"ר רסקין, מטעם הפסיכיאטר המחוזי, הייתה כי הנאשם יכול לשלוט בדחפיו, כי בעת מעשי ההצתות הוא ידע להבחין בין מותר לאסור, כי מעשיו אינם תוצאה של דחף שאינו בר שליטה וכי הוא לא היה חסר יכולת להימנע מהם. מעשיו היו מתוכננים וכחלק מהתכנון הוא שתה כמות מופרזת של אלוהול כדי להימצא במצב של שכרות, בודעו שהיותו נתון למצב זה מאפשר לו לממש את אשר תכנן ולגרום להצתות. כמו כן, כשנכשל בהצתת חפץ בשל כך שהיה לח ולכן לא נדלק, הוא חיפש חפץ אחר והתעסק בכך זמן רב באופן השולל את מרכיב הדחף הלא נשלט. מעשיו אף נעשו ללא כל חרטה וללא אמפתיה כלפי הקורבנות והוא אף הבין את משמעות האיסור ואת החשש מפני מצב שייתפס בידי המשטרה וייעצר.

מנגד, ד"ר ברוך סבר כי מאחר שהנאשם סובל גם מפירומניה, לצד שתי ההפרעות האחרות, יש לראות את ההצתות שהצית כמעשים אשר נבעו מהפרעת פירומניה המתאפיינת בחוסר שליטה בדחף ולא כמעשה שנעשה מתוך רצון לגרום נזק.

76. מצאתי לנכון להעדיף את עמדתו של ד"ר רסקין ואת מסקנותיו על פני עמדתו של מומחה ההגנה ומסקנותיו, מהטעמים שעליהם עמדה באת-כוח המאשימה. חוות דעתו של ד"ר רסקין מקיפה יותר ומתמודדת עם היבטים רבים בהתנהלותו של הנאשם, לרבות נושא התכנון, התמשכות פעולותיו של הנאשם המצביעות על החלשת הדחף ומאיינות את הטענה שלפיה הדחף לא היה נשלט ועוד. זאת לעומת חוות דעתו של ד"ר ברוך, אשר בעיקרה התמודדה עם היבט אחד של הפרעת הפירומניה.

כמו כן, כפי שטענה באת-כוח המאשימה, דומה כי מסקנת המומחה מטעם ההגנה נשענת במידה רבה רק על התבחינים של פירומניה. כטענת באת-כוח המאשימה, עמדתו אמנם מרחיקת לכת בהיותה משליכה על כל מצב שבו מעשה עברייני

נעשה על רקע הפרעה נפשית הכרוכה בצורך בשליטה בדחפים. שכן אין זה סביר להניח לטובת כל אדם המתקשה לשלוט בדחף כלשהו כי מעשיי עבירה שעשה נובעים מקרבה לסייג האחריות הפלילית. כך למשל, לגבי בעלי דחפים אחרים, כגון: דחף לגניבה במקרה של קלפטומניה; דחף של אלימות במקרה של הפרעת אישיות סדיסטית; דחף לתקיפה מינית במקרה של קושי לשלוט בעוררות מינית על רקע הפרעה כלשהי; דחף להרס או לתקיפה פיזית במקרה של קושי לשלוט בהתפרצויות זעם וכדומה. כך בייחוד בהינתן העובדה שבפועל וכפי שאף נמצא בעניינו של הנאשם, בדרך כלל אין מדובר בחוסר שליטה בדחפים, אלא בחוסר רצון לשלוט בהם או אף בהחלשת הגנות כדי לאפשר את המעשה מכוחו של אותו דחף.

לבסוף, אף זאת כפי שטענה באת-כוח המאשימה, ניתן משקל אף למעמדו האובייקטיבי של המומחה מטעם הפסיכיאטר המחוזי לעומת המומחה מטעם ההגנה. עם זאת מובן כי בטעם זה לבדו לא היה די לשם העדפת חוות דעתו של ד"ר רסקין.

77. לעצם העניין, הרי שמקובלות עליי מסקנותיו של ד"ר רסקין, שעליהם עמדנו בהרחבה רבה. זאת לנוכח נימוקיו והסבריו, שאף עליהם עמדנו בהרחבה וכאמור, גם לנוכח טענותיה של באת-כוח המאשימה. בתמצית, לא רק שהנאשם לא עשה כל ניסיון לשלוט בדחפיו להבערת אש, אלא באופן מודע לאופן ההשפעה של שתיית אלכוהול עליו, הוא שתה כמות מופרזת של אלכוהול לפני כל אחד משני האירועים. כפי שהנאשם עצמו היטיב להסביר זאת, שתיית האלכוהול מכניסה אותו למצב שבו הוא משוחרר מכל עקבות וחופשי להצית שרפות. הוא ידע כיצד אלכוהול משפיע עליו, הוא ידע שהוא יוכל להצית שרפות לאחר שתיית אלכוהול מופרזת ואף ידע שעל-פי צו הפיקוח הדבר נאסר עליו. למרות זאת, כחלק מכל ההכנות שעשה, אשר כללו הצטיידות בחומר בערה, אלכוהול, באמצעי הצתה רב עוצמה, מצית טורבו, ובחפצים הדרושים לו להבערת האש, ניירות, קרשים וכדומה וכן במכשיר הקשר שלו, הוא התכוון למעשיו החמורים גם באמצעות שתיית אלכוהול בכמות מופרזת. כך, בעודו שתוי ומצויד בכל הדרוש לו להבערת שרפות, יצא הנאשם בכל פעם אל דרכו על האופניים החשמליים שלו. לא רק שעל-פי סעיף 34ט בחוק העונשין מי שהכניס עצמו למצב של שכרות לא יכול ליהנות מהקלות כלשהי, אלא שכך במיוחד אם עשה כן באופן מודע **כדי** לעבור עבירה (סעיף 34ט(ג) בחוק).

אכן, אין מחלוקת על כך שהנאשם סובל בין השאר, מפירומניה שמשמעה דחף להצתה. אולם השאלה אינה אם הוא סובל מדחף זה, אלא כפי שהובהר, אם יכול היה לכבוש את דחפיו. התשובה לכך, כפי שהוסבר בהרחבה בחוות דעתו של ד"ר רסקין, היא חד משמעית חיובית. לא רק שקשה לדבר על דחף לא נשלט במצב שבו הנאשם פעל במשך שעות ארוכות, שבהן הלך וחזר עד שהצליח להצית הצתה משמעותית, כפי שהיה באירוע השני, אלא שהנאשם עצמו היה מודע ליכולתו לכבוש את דחפיו. מסיבה זו וכדי לנטרל זאת, הוא שתה את כמות האלכוהול המופרזת. הנאשם אף היה מודע לסכנת החיים ולנזק העצום לרכוש העשויים להיגרם ממעשיו ומטעם זה הצטייד במכשיר הקשר שבאמצעותו עקב אחר הדיווחים למד"א ואף דיווח בעצמו בחלק מהמקרים. כך למרות העובדה שבפועל, מעבר לדיווח, הנאשם גילה חוסר אכפתיות והעדר כל אמפתיה כלפי קורבנותיו.

כפי שצינה זאת באת-כוח המאשימה בטיעוניה, הנאשם עשה מעשים חמורים מאד ובלתי נתפסים ואף עשה זאת באופן מודע שאף אפשר לו לאחר מעשה לשחזר את מעשיו לפרטי פרטים. הוא אף יודע כי במקרה של מעשה אסור או

מסוכן, הוא עשוי לתת את הדין, כפי שחשש באירוע שבו פגע עם אופניו באדם וחשש שייעצר בשל כך. הנאשם בהחלט שלט במעשיו וכי לא היה מצית דבר השייך לו או לקרוביו, כדי שהוא או קרוביו לא ייפגעו.

בנסיבות אלו, אין מנוס מהמסקנה כי הנאשם אמנם סובל מהפרעת פירומניה לצד הפרעת אישיות אנטי סוציאלית ושימוש מופרז באלכוהול. אולם הנאשם בהחלט יכול היה לשלוט בדחפיו. רק מתוך רצונו לאבד שליטה בדחף, שתה לשוכרה ועשה את מסכת מעשיו הקשים, החמורים והמסוכנים.

78. מסקנת הדברים היא אפוא, כי בנסיבות הנדונות לא מתקיימת הקרבה לסייג לאחריות פלילית. אף לא ניתן לומר כי הנאשם לא יכול היה להבין את מעשיו ההצתות החמורות שעשה, את הפסול במעשיו או את משמעותם. בדומה, הנאשם יכול היה להימנע ממעשיו ההצתה. עם זאת, בהתחשב בהפרעות הנפשיות שמהן הוא סובל, נמצא כי יש להתחשב בכך במידה מסוימת בעת קביעת מתחם העונש וזאת כאמור לעיל, בהתאם להוראת סעיף 40יב בחוק העונשין.

לבסוף יוער, כי עולה הרושם כי חרף עמדת המאשימה - כי לא מתקיימת בנאשם הקרבה לסייג האחריות הפלילית - בפועל נתנה המאשימה משקל רב למצבו הנפשי של הנאשם. מטעם זה, כך נראה, עתרה לקביעת מתחם עונש הנופל באופן משמעותי מאד ממתחם העונש שראוי היה לקבוע בנסיבות הקשות והחמורות מאד הנדונות.

קביעת מתחם העונש ההולם - סיכום

79. בהתחשב בערכים החברתיים הרבים שנפגעו באופן קשה ומשמעותי ממעשיו של הנאשם, במדיניות הענישה הנהוגה ובנסיבות שבהן נעברו העבירות, כפי שכל אלו פורטו לעיל, נראה כי נכון היה להעמיד את מתחם העונש ברף גבוה מאד, המתקרב אל העונש המרבי לעבירת הצתה אחת שעבר הנאשם (עשרים שנות מאסר). עם זאת, מעת שהמאשימה ראתה לנכון לעתור למתחמי עונש נמוכים מכך, לא נמצאה הצדקה שלא לכבד את הסדר הטיעון ולאמץ את עמדת המאשימה.

בהתאם לעמדת המאשימה, מתחם העונש ההולם בעניין האירוע הראשון, מליל 24.11.2020, יהיה בין 3.5 ל-7 שנות מאסר בפועל ובעניין האירועים מליל 26.11.2020, מתחם העונש ההולם יהיה בין 4 ל-8 שנות מאסר. **מתחם העונש הכולל הוא אם כן, בין 7.5 ל-15 שנות מאסר.**

(2) גזירת עונשו של הנאשם

נסיבותיו של הנאשם

80. נסיבותיו של הנאשם, שאינן קשורות במעשיו העבירות ואשר נשקלו לשם קביעת עונשו בגדרי מתחם העונש, הן

אלו: **ראשית**, ניתן משקל של ממש לנסיבות חייו הקשות של הנאשם, כפי שפורטו לעיל וזאת בין אם היה בהן כדי להשפיע על מעשי העבירות ובין אם לאו; **שנית**, נשקלה העבירה הקודמת שבה הורשע הנאשם, שבעטיה נשא עונש מאסר למשך שנה וכן ניתן משקל לכך שהנאשם עבר את העבירות תוך הפרת צו הפיקוח שאסר עליו לשתות אלכוהול, בעודו מודע להפרת הצו; **שלישית**, נזקפה לזכות הנאשם העובדה שהודה במעשי העבירות; **רביעית**, כשם שההפרעות הנפשיות שמהן סובל הנאשם נשקלו בעת קביעת מתחם העונש, כך נמצא להתחשב בהן גם בעת קביעת עונשו בגדרי מתחם העונש. אף זאת בהתאם להוראת סעיף 40יב בחוק העונשין.

גזירת עונשו של הנאשם

81. בהתאם לכלל השיקולים שנדונו, מצאתי לנכון לאמץ את עמדת המאשימה גם בעניין מיקום עונשו של הנאשם בגדרי מתחם העונש ההולם ולמקמו בחלקו התחתון של מתחם העונש, אך לא ממש בתחתיתו.

אף שראוי היה לחייב את הנאשם בתשלום פיצוי לקורבנותיו ולמצער, פיצוי סמלי, בהתחשב במצבו הכלכלי הדחוק ובמצבה הקשה של משפחתו, דומה כי אין כל היתכנות שהוא ישלם סכום כלשהו ולפיכך ראיתי לנכון להימנע מפסיקת פיצוי.

י. גזר הדין - סיכום

82. לנוכח כל האמור, גזר דינו של הנאשם הוא כלהלן:

א. מאסר בפועל למשך **שמונה שנים וחצי (8.5)**, החל מיום מעצרו ביום 27.11.2000.

ב. מאסר מותנה למשך **שנה**. הנאשם יישא עונש זה אם תוך שלוש שנים מיום שחרורו מן המאסר יעבור עבירת הצתה או עבירת רכוש מסוג פשע או ניסיון לעבור עבירה מעבירות אלו.

ג. מאסר מותנה למשך **שלושה חודשים**. הנאשם יישא עונש זה אם תוך שלוש שנים מיום שחרורו מן המאסר יעבור עבירת שריפה ברשלנות או עבירת הכנת עבירה בחומרים מסוכנים או כל עבירה הכרוכה בעיסוק באש או עבירת רכוש מסוג עוון או עבירת הפרעה לשוטר או עבירת הפרת צו פיקוח לפי חוק הגנה על הציבור או ניסיון לעבור עבירה מעבירות אלו.

זכות ערעור לבית המשפט העליון תוך ארבעים וחמישה יום.

ניתן היום, ט' במרחשוון התשפ"ג, 3 בנובמבר 2022, במעמד הנאשם ובאי-כוח הצדדים, כמפורט בפרוטוקול הדיון

מהיום.

**תמר בר-אשר,
שופטת**